

ZPRÁVY

Československé psychologické
společnosti

při Československé akademii věd

V

1963

č. 7

D

ZPRÁVY

ČESKOSLOVENSKÉ PSYCHOLOGICKÉ
SPOLEČNOSTI

PŘI ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMII VĚD

JSOU ORGÁNEM ČSPS

ROČNÍK V - ČÍSLO 7

ČSPS, PRAHA 1, HRADČANSKÉ NÁMĚSTÍ 5



Psych 14758/66

Zprávy Československé psychologické společnosti vydává ČSPS
pro své členy.

Vycházejí neperiodicky podle potřeby.

Redakce:

Vedoucí redaktor: prof. dr. Vladimír Tardý

Tajemník redakce: Věra Bokorová, prom. psych.

Členové redakce: dr. Boleslav Bárta, dr. Jozef Daniel, dr. Martin Jurčo,
dr. Jaroslav Koch, Eliška Singerová.

Adresa redakce: Praha 1, Hradčanské nám. 5.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

1000 EAST 58TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637

1964

1000 EAST 58TH STREET

CHICAGO, ILL. 60637

1000 EAST 58TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637

1000 EAST 58TH STREET

OBSAH

Rezoluce z I. sjezdu slovenských psychologů	7
Konference na téma „Současný stav výzkumu myšlení“	8

ZPRÁVY Z ÚSTŘEDÍ

Zpráva o činnosti ČSPS v r. 1962	11
Přehled práce a další perspektivy SPS	15
Činnost Komise pro diagnostické pomůcky	17
Sekce teoreticko-metodická	19
Sekce pedagogická	19
Sekce ekonomická	21
Sekce zdravotnická	22

ZPRÁVY Z OBLASTÍ

OS v Havlíčkově Brodě	23
OS v Hradci Králové	23
OS v Kroměříži	26
OS v Plzni	26
OS v Praze	28
OS v Táboře	30

ZAHRANIČNÍ OKÉNKO

XV. Mezinárodní kongres pro užitou psychologii	32
--	----

BIBLIOGRAFIE

Zprávy Akademie pedagogických věd RSFSR	34
Bibliografie ekonomické psychologie	35

Významový slovník základních psychometrických termínů	38
---	----

Příloha I. - Bibliografie ekonomické psychologie

Příloha II. - Bibliografie psychologických publikací v jazyku anglickém
(1952—1961)

REZOLÚCIA

Z I. SJAZDU SLOVENSKÝCH PSYCHOLÓGOV

V dňoch 8.—10. IV. 1963 zišli sa v Smoleniciach slovenskí psychológovia na svoj prvý sjazd. Jeho cieľom bolo podať prehľad o súčasnom stave riešenia otázok psychológie dieťaťa a mládeže, zhodnotiť ich spoločenský dosah ako aj načrtnúť hlavné smery ďalšej práce.

Prednesené referáty a diskusia ukázali, že vytýčený cieľ sjazdu bol v podstate dosiahnutý. Potvrdilo sa, že psychológovia sa dnes podieľajú na formovaní našej novej generácie významnou mierou, a to najmä na úsekoch výchovno-vzdelávacej, politicko-kultúrnej a zdravotníckej starostlivosti. V podmienkach socialistickej spoločnosti došlo k podstatnému rozvoju nielen tvorivej bádateľskej práce ale i prospešnej práce rutínnej.

Z analýzy súčasných i perspektívnych spoločenských potrieb však vyplýva, že treba podstatne urýchliť rozvoj tejto psychologickéj práce, a to vo viacerých smeroch.

1. Predovšetkým je naďalej nutné prehĺbovať ideovú zameranosť rozpracovávaním marxistickej metodológie so súčasným zvyšovaním odbornej náročnosti každej psychologickéj práce. Pri vytyčovaní a riešení výskumných úloh treba nutne vychádzať z najaktuálnejších potrieb našej spoločnosti a pri ich realizácii treba prihliadať na celoštátne hľadisko.

2. V súčasnosti za najdôležitejšie úseky psychologického skúmania sa považujú otázky rodinnej, predškolskej a školskej výchovy, ako aj rôznych organizácií združujúcich detí a mládež. Osobitnú pozornosť pritom treba venovať prevencii a náprave sociálno-patologických prejavov a psychických porúch detí a mládeže.

3. Konkrétny výskum treba sústrediť najmä na sociálno-psychologické činitele rodinného prostredia, vypracovávanie noriem ontogenézy psychiky nášho dieťaťa, otázky skvalitnenia poznávacích procesov, skúmanie psychologických zákonitostí výchovno-vzdelávacieho procesu, teóriu a prax psychologicky podloženej profesionálnej orientácie, analýzu charakterotvor-

ného procesu, príčiny javov inadaptability a rozpracovávanie metód používaných vo výchovno-poradenskej a klinickej praxi.

4. K zabezpečeniu vytýčených úloh psychologického výskumu a k uplatňovaniu psychologických poznatkov v praxi je treba:

a) prostredníctvom kolégií Akadémie a odborných komisií ministerstiev zamerať psychologické pracoviská na konkrétne riešenie hlavných úloh a túto prácu koordinovať;

b) podstatne rozšíriť výchovu odborných psychologických kádrov a skvalitňovať ich pripravenosť zavedením postgraduálneho školenia a získavaním vedeckých hodností;

c) cestou Ústredného výboru ČSPS podniknúť účinné kroky na vyriešenie pracovného zaradenia a pracovnej náplne psychológov v jednotlivých úsekoch praxe;

d) vybudovať systém vedecko-technických informácií využitím kapacity väčších psychologických pracovísk;

e) vypracovať základné učebné texty jednotlivých psychologických disciplín, predovšetkým z genetickej psychológie, psychológie a patopsychológie dieťaťa a zo základných diagnostických metód, zabezpečiť sprístupnenie psychologických vyšetrovacích pomôcok odborným pracovníkom a venovať zvýšenú pozornosť, resp. vypracovať systém odborno-popularizačnej činnosti.

Účastníci I. psychologického sjazdu si uvedomujú závažnosť a náročnosť svojej práce a vyslovujú presvedčenie, že ich realizácia si vyžaduje spoločné úsilie všetkých psychológov jednotlivých psychologických pracovísk a orgánov Slovenskej psychologickej spoločnosti, pričom sú odhodlaní svojím úsilím prispieť k dobudovaniu našej socialistickej spoločnosti.

ZPRÁVA O KONFERENCI O SOUČASNÉM STAVU VÝZKUMU MYŠLENÍ V ČSSR, KTERÁ SE KONALA V LEDNU 1963 V OLOMOUCI

Pedagogická sekce Čs. psychologické společnosti a katedra psychologie filosofické fakulty UP v Olomouci pořádaly ve dnech 22. a 23. ledna 1963 konferenci „O současném stavu výzkumu myšlení v ČSSR.“ Porady se zúčastnili pracovníci, kteří se zabývají touto problematikou i zájemci o tuto otázku, celkem 51 účastníků. Bylo předneseno 14 referátů. Kromě úvod-

ního teoretického referátu byly ostatní referáty koncipovány jako zprávy o vlastním výzkumu referentů.

Konference byla zahájena předsedou pedagogické sekce Čs. psychologické společnosti a vedoucím katedry psychologie filosofické fakulty UP v Olomouci doc. Dr. Emilem Holasem. Za děkanát filosofické fakulty uvítala hosty doc. Dr. Ida Rochowanská, proděkanka fakulty.

Úvodní referát na téma **K teoretickým problémům myšlení** přednesl **prof. Dr. Vladimír Tardy**. V obsáhlém referátě byly rozebrány všechny znaky myšlení a charakterizovány nejdůležitější koncepce procesu myšlení.

Doc. Dr. Fr. Jiránek se zaměřil ve svém referátě **K otázce měření myšlenkových struktur**, především na objasnění otázek vztahové teorie, která je východiskem výzkumů i jeho spolupracovníků (ss. Lomová, Holubář, Kotásková). Druhou částí referátu byla zpráva o výzkumu schopnosti určování délky u žáků.

Dr. B. Lomová podala obšírnou zprávu o výsledcích svého výzkumu **Abstrakce pořádacích vztahů u dětí předškolního věku**.

Z referátu **Dr. Zd. Holubáře** **Abstrakce základního syntaktického vztahu ve větě u žáků mladšího školního věku** vyplynul návrh mluvnické propedeutiky jako myšlenkové přípravy žáků pro zvládnutí mluvnických pojmů.

Referáty s. Jiráňka, Lomové a Holubáře ukázaly, jak úspěchy logiky dávají nové možnosti psychologickému výzkumu.

ScC Zd. Kotásková referovala o dvou výzkumech **K problému funkční stálosti u dětí**.

ScC H. Pešinová v referátu **Vztahy mezi řečí a myšlením ve vyučovacím procesu** podala zprávu o metodice, kterou se snažila postihnout vztah myšlení a intonace.

Za nepřítomného **Dr. J. Růžičku** přečetl jeho referát **O experimentálním studiu utváření pracovní metody** **prof. Dr. Vl. Tardy**.

Úvodem k referátům pracovníků katedry psychologie v Olomouci (Holas, Jochmanová, Valoušek, Osladilová) objasnil **doc. Dr. Holas** v referátu **K terminologii zobecňování a problematice experimentu** základní pojmy a zdůvodnil je.

Dr. A. Jochmanová ukázala v příspěvku **Závislost zobecnění na rozmístění a uspořádání informací** důležitost stanovení přesného počtu znaků podnětů a sledu jejich postupné aplikace.

Dr Ch. Valoušek sledoval v referátu **Zobecňování optických a akustických podnětů** otázku větší či menší obtížnosti zobecňování jednak optických a akustických podnětů, jednak názorových a abstraktních podnětů.

Dr. Osladilová se v referátu **Funkce negativních podnětů** v zobecňování zaměřila především na otázku, zda urychlují negativní podněty zobecňování.

Doc. Dr. Holes ve sdělení **Analýza v zobecňování** referoval o průběhu analýzy při zobecňování, jak se mu jevila ve výpovědi pokusných osob.

Referáty všech čtyř pracovníků katedry psychologie v Olomouci se zabývaly různými aspekty problematiky zobecňování.

Dr J. Jurčo referoval o předběžných výsledcích výzkumu u dětí předškolního a školního věku: **Vývin myslenia u detí na základe použitia metódy opisu obrázku.**

Dr. V. Janák ukázal v referátu **Indukční systém** na možnost matematicko-logického zachycení indukce.

Po všech referátech se rozvinula bohatá diskuse (56 diskusních příspěvků). Program konference byl přesně dodržen a byl také splněn plánovaný požadavek, aby diskusi bylo věnováno stejně mnoho času jako referátům. Prof. Dr A. Jurovský v závěrečném hodnocení uvedl jako hlavní klady konference:

- a) Monotematicčnost zasedání, která dovoľovala soustředit se hlouběji na danou tematiku.
- b) Snahu experimentálně řešit otázky myšlení.
- c) Byl podán poprvé přehled o současném stavu výzkumů myšlení.

Je žádoucí, aby se v budoucnu v určitých časových intervalech scházeli pracovníci z této oblasti výzkumu, vyměňovali si své zkušenosti a v plodné diskusi si třibili své závěry. Olomoucká konference byla slibným začátkem.

D. Osladilová

ZPRÁVA O ČINNOSTI ČSPS V R. 1962

Čs. psychologická společnost se v hlavních bodech svého plánu práce na r. 1961/62 opírala o směrnice formulované v rezoluci z I. sjezdu čs. psychologů:

1. Péče o zlepšování odborné úrovně čs. psychologů a rozvoj psychologie u nás.
2. Zintenzívnění styků se zahraničními národními psychologickými společnostmi a s mezinárodními psychologickými asociacemi.
3. Utužení a prohloubení spolupráce s vědeckými společnostmi příbuzných oborů.
4. Péče o rozvoj a dobrou úroveň popularizace psychologických poznatků u nás.
5. Péče o rozšiřování možností uplatnění psychologie u nás.
6. Rozšiřování ediční činnosti.
7. Rozšiřování členské základny.

V rámci péče o zvyšování odborné úrovně čs. psychologů a rozvoj psychologie u nás byly svolány celostátní pracovní porady odborných sekcí ČSPS, které jsou vlastním fórem odborné práce Společnosti.

Činnost sekcí: a) pedagogické
b) zdravotnické
c) ekonomické
d) teoreticko-metodické (viz zprávy o činnosti sekcí)

Zintenzívnění styků se zahraničními psychologickými organizacemi se ujal ústřední výbor ČSPS, který obnovil svá jednání s International Association of Applied Psychology a s International Union of Scientific Psychology za účelem začlenění ČSPS do mezinárodních psychologických organizací.

Bez odpovědi zůstal pokus navázat styk se sovětskou psychologickou společností. Úspěšnější byl pokus zajistit výměnou za naše publikace cizí odbornou literaturu. ČSPS vydala jako samostatné separáty přílohy k 4. a 5. číslu „Zpráv ČSPS“;

„Wechslerovy zkoušky W-B, WAIS, WISC — bibliografie“ a „Psychologické diagnostické pomůcky“ — katalog archivu diagnostických pomůcek Psychologického ústavu KU. Za obě publikace byly výměnou získány cenné materiály (hlavně diagnostické pomůcky), aniž bylo třeba odčerpávat devizy na jejich dovoz.

Prohlubování a rozšiřování styků čs. psychologie s příbuznými vědními obory a společnostmi.

Styk s příbuznými vědními obory a společnostmi je usku- tečňován jednotlivými odbornými sekcemi, případně ve spolu- práci s oblastní skupinou v Praze.

Činnost ČSPS je řízena Vědeckým kolegiem pro pedagogiku a psychologii ČSAV. V tomto orgánu se projednává i spolupráce s oborem pedagogiky. Tato spolupráce bude v příštím roce již koordinována Čs. pedagogickou společností při ČSAV.

Zdravotnická sekce velmi úzce spolupracuje s komisí pro psychologii v Psychiatrické sekci Čs. lékařské společnosti Jana Ev. Purkyně. Členové sekce přednášeli na nejrůznějších konfe- rencích a pracovních zasedáních lékařských sekcí společnosti J. E. P.

Ekonomická sekce spolupracuje se Společností pracovního lékařství a s Komisí fyziologie práce při Čs. lékařské společ- nosti J. E. P. Spolupráce spočívá prozatím ve vzájemném infor- mování o různých akcích a v aktivní přednáškové činnosti eko- nomických psychologů na půdě těchto společností a naopak (ačkoliv toto méně). Kromě toho ekonomická sekce spolupra- cuje s Komisí dorostového lékařství v oboru psychologie práce.

Popularizaci psychologických znalostí u nás se převážně za- bývají oblastní skupiny ČSPS, většinou ve spolupráci s výbory příslušných sekcí ČSPS. Oblastní skupiny povětšinou pracují na půdě Společnosti pro šíření vědeckých a politických znalostí. Výbor každé OS pečuje o odbornou úroveň přednášek, které se v rámci přednáškových cyklů nebo „Lidových universit“ obra- cejí k veřejnosti s aktuální problematikou, zahrnující např. otázky výchovy, problémy dospívání, delinkvence mládeže apod.

Šíře tematiky těchto přednášek, pohotová reakce na nalé- havou problematiku dneška jsou důkazem, že psychologové se snaží iniciativně zasahovat do současného společenského dění, informovat a pomáhat, kde je třeba a navrhnout zodpovědně uvážená řešení v otázkách veřejného zájmu.

Tematika některých přednášek konaných v jednotlivých oblastních skupinách během r. 1962 je toho svědectvím.

Tak OS — Praha měla na programu přednášek mimo jiné i tyto:

„O výsledcích psychologického výzkumu ve válcovnách na Kladně“

„O plánu práce poradny pro volbu povolání“

„O ověřování vhodnosti a spolehlivosti některých výběrových psychologických metod v oblasti železniční dopravy“.

Členové této skupiny přednášeli na konferencích a pracovních zasedáních Čs. lékařské společnosti J. E. P., na poradách pedagogických, na konferencích průmyslových a v rámci různých kulturních, vědeckých i osvětových akcí.

Členové OS — Hradec Králové kromě pravidelných pracovních schůzí skupiny přednášeli ve spolupráci se Společností pro šíření vědeckých a politických znalostí, a to o sexuální výchově, o dospívající mládeži, o duševním životě dítěte, o psychologii dospívající mládeže; přednášeli však také v rámci školení zdravotnického personálu např. o psychologii jednání zdravotnického pracovníka, o psychologii organicky nemocných, o mentálně defektním dítěti, o problematice leváctví apod.

Podle dosavadních zkušeností ze své činnosti se usnesla OS — Hradec Králové na tom, že v budoucnu bude konat přednášky a pracovní porady pro širší okruhy odborníků — např. pro učitele, lékaře, průmyslové pracovníky — a to vždy s tematikou z jejich zájmové oblasti. Hlavně mezi učiteli a lékaři je mnoho zájemců o psychologii. V letošním roce se skupina zaměřuje na tři hlavní otázky:

1. Co dává klinická psychologie lékařům v praxi
2. Pomoc psychologie ve školství
3. Uplatnění psychologie v průmyslu a dopravě

OS — Tábor připravuje v rámci popularizační činnosti sérii článků o aktuálních psychologických otázkách do krajského tisku. Příspěvky jsou kolektivně projednávány na schůzích OS, aby byla zaručena jejich odborná úroveň. Kromě toho připraví informativní a osvětové přednášky pro učitele, lékaře a případně zvláštní školení pro OPS apod. Ve velkých průmyslových závodech jihočeského kraje organizuje přednášky pracovníka Výzkumného ústavu bezpečnosti práce o práci psychologa v průmyslu.

OS — Kroměříž pracuje osvětově na půdě Společnosti pro šíření vědeckých a politických znalostí.

Čs. psychologická společnost se díky své organizační struktuře (v každém kraji je ustavena alespoň jedna oblastní skupina) může podílet na společenském dění a jeho problematice a přispívat k vhodnému řešení otázek, v nichž jsou její členové odborně kompetentní.

Péče o rozšíření možností uplatnění psychologie u nás.

Tento požadavek převzaly jednotlivé odborné sekce příslušných aplikačních oblastí psychologie do svých pracovních plánů.

Výbor zdravotnické sekce připravuje přímým jednáním s MZdr a se zdravotnickými referáty v krajích podmínky k širšímu uplatnění psychologie ve zdravotnictví, usiluje o to, aby na místa psychologů byli ustanovováni pouze pracovníci s plnou kvalifikací a aby vyučováním psychologie na zdravotnických školách byli pověřováni jen kvalifikovaní psychologové.

Výbor ekonomické sekce projednal možnosti zlepšení forem uplatnění psychologie a psychologů v našem hospodářském životě zatím individuálními zákroky u jednotlivých podniků, ministerstev a státních institucí. I když tyto zákroky pomohly odstranit akutní potíže, nemohly základní otázky uplatnění psychologie vyřešit. V této věci by bylo třeba dospět k obecnému řešení.

Ediční činnost.

V roce 1962 vyšla další dvě čísla (rozsahem dvojčísla) „Zpráv ČSPS“, která kromě obvyklých sdělení členům obsahovala bibliografické práce, jež svou tematikou a šíří zpracované oblasti jsou přínosem v naší psychologické literatuře a slouží jako prameny informací velmi požadované našimi psychology. Dvě práce otištěné jako přílohy 4. a 5. čísla „Zpráv ČSPS“, a to: „Weschlerovy zkoušky W-B, WAIS, WISC — bibliografie“ a „Psychologické diagnostické pomůcky — katalog archivu psychologických diagnostických pomůcek Psychologického ústavu KU“ vyšly jako samostatné separáty, kterých se používá ve styku se zahraničními psychologickými institucemi.

Péče o rozšíření členské základny

Členská základna rostla v r. 1962 organicky získáváním nových zájemců o práci ČSPS v jednotlivých sekcích a oblastních skupinách. Větší náborová akce obracející se na účastníky I. sjezdu čs. psychologů nepřinesla podstatnější vzrůst členstva.

VI. Tardy, věd. tajemník

PRÁCA SLOVENSKEJ PSYCHOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI V OBDOBÍ 1961—1962

SPS má teraz 92 členov, čo je od marca 1960 vzrast o 95,7%. Jej práca spočívala v plnení celoštátnych úloh v rámci ČSPS, čo sa prejavilo najmä pri vypracúvaní celoštátneho plánu psychologického výskumu, v spoločnom prerokúvaní závažných otázok rozvoja psychologickkej vedy, otázok výchovy a odborného školenia psychológov, v spoločnom usporadúvaní pracovných porád, celoštátnej konferencie a sjazdu, v aktívnej účasti členov SPS na vydávaní ústredného psychologického časopisu. SPS so svojimi sekciami usporiadala v uplynulom období tri celoštátne konferencie, ktoré sa venovali problematike profesionálnej orientácie, psychologického výchovného poradenstva a ekonomickej psychológií.

SPS bola organizátorom a koordinátorom psychologickej práce na Slovensku. Najaktívnejšiu činnosť v tomto smere vyvíjali sekcie SPS, najmä pedagogická pod vedením doc. Pardela, sekcia zdravotníckej psychológie, vedená Dr Dobrotkou, a sekcia ekonomickej psychológie, vedená Dr Danielom.

V rámci SPS úspešnú organizačnú, schôdzkovú i propagačnú činnosť vyvíjali 3 oblastné skupiny.

V oblasti výchovy a školenia psychológov podarilo sa v spolupráci s katedrou psychológie FF UK dosiahnuť zvýšenie kvóty poslucháčov na 10 ročne, podstatne sa zvýšila úroveň výučby psychológie ako aj odbornej praxe poslucháčov. SPS usporiadala taktiež prvé postgraduálne školenie s témou metodologie psychologickkej skúšky, ktoré malo pozitívny ohlas medzi členmi, najmä pracujúcimi v praxi. Neriešenou naďalej zostáva otázka systému postgraduálneho školenia. Taktiež vybavenie pracovníkov v praxi diagnostickými pomôckami je nedostatočné. Obe posledné úlohy však presahujú kompetenciu SPS. Podobným problémom zostávajú otázky stavovské, ktoré sú páľčivými najmä pre pracovníkov v praxi.

Styk výboru SPS s členstvom sa dial najmä prostredníctvom Bulletinu SPS, ktorý v uplynulom období vyšiel štyrikrát.

Propagácia a šírenie psychologických poznatkov sa diala vydávaním radu pôvodných i preložených psychologických prác; napriek tomu stále chýbajú vydania z najzávažnejších oblastí psychológie. Podstatne úspešnejšia bola činnosť prednášková a vedecko-popularizačná.

Perspektívy ďalšej práce SPS

V uplynulom období rozvíjala Slovenská psychologická spoločnosť svoju činnosť podľa plánu práce, ktorý vychádzal z úloh určených Spoločnosti jej stanovami ako aj z aktuálnych požiadaviek kladených na jej prácu jej členmi a našou spoločnosťou.

V dňoch 8.—10. apríla 1963 konal sa v Smoleniciach I. sjazd slovenských psychológov, spojený s valným zhromaždením SPS. Sjazd ukázal organizačný aj odborný rast členov, odznelo na ňom rad originálnych referátov teoretických aj z experimentálnych výskumov. Ukázalo sa, že psychológovia si uvedomujú závažné spoločenské úlohy, ktoré ich pri rozvoji socialistickej spoločnosti očakávajú, že k mnohým otázkam iniciatívne a v predstihu pristupujú. Na sjazde bola prijatá rezolúcia, ktorá vytyčuje hlavný smer ďalšej práci SPS a spolu s plánom práce sa stáva vodítkom pre prácu v nastávajúcom období. To je závažné pre prácu nového výboru SPS, ktorý bol na valnom zhromaždení zvolený. Z hľadiska súčasnosti sa ukazuje ako najdôležitejšie naďalej prehľbovať ideovú zameranosť rozpracúvaním marxistickej metodologie so súčasným zvyšovaním odbornej náročnosti každej psychologickéj práce. Pri vytyčovaní a riešení výskumných úloh sa bude vychádzať z najaktuálnejších potrieb socialistickej spoločnosti. Osobitná pozornosť sa bude venovať otázkam rodinnej, predškolskej a školskej výchovy, prevencii a náprave sociálno-patologických porúch detí a mládeže. Výskum sa sústreďí na sociálno-psychologické činitele ontogenézy detskej psychiky, na problémy skvalitnenia poznávacích procesov, na psychologické zákonitosti výchovno-vzdelávacieho procesu. Osobitná pozornosť v praxi aj výskume sa venuje otázke profesionálnej orientácie, problémom psychodiagnostiky a psychoprofylaxie. K zabezpečeniu týchto úloh bude potrebné prostredníctvom kolégií SAV a odborných komisií ministerstiev zamerať prácu jestvujúcich psychologických pracovísk na riešenie hlavných úloh a na koordinovanie tejto práce.

Z ďalších otázok za najväčšie sa považuje problém rozšírenia a skvalitnenia prípravy psychologických kádrov, problém vyriešenia pracovného zaradenia a pracovnej náplne psychológov v jednotlivých úsekoch praxe. SPS sa vynasnaží dobudovať systém vedecko-technických informácií využitím kapacity jestvujúcich pracovísk, ako aj vypracovať základné učebné texty, príručky a kompendiá pre psychologické oblasti,

v ktorých sa to najviac vyžaduje. Naďalej sa bude pokračovať v systematickej popularizačno-vedeckej činnosti.

Na prevedenie týchto úloh bude SPS a jej výbor pracovať všetkými svojimi možnosťami. Naďalej sa plánuje pravidelná činnosť sekcií, posilnenie činnosti oblastných skupín, plánovanie práce podľa konkrétnych a aktuálnych úloh. Nový výbor už na svojich prvých schôdzach dbá na rozdelenie činnosti, na styk so sekciami a na riešenie a zabezpečovanie úloh vyplývajúcich z rezolúcie I. sjazdu a z plánu práce.

I. Šípoš, v. r., ved. tajomník

T. Pardel, predseda

ZPRÁVA O ČINNOSTI KOMISE PRO DIAGNOSTICKÉ POMŮCKY ZA OBDOBÍ OD DUBNA 1960 DO KONCE ROKU 1962.

V r. 1959 a 1960 byla provedena dotazníková akce, která ukázala, které vyšetřovací metody jsou v současné době v naší psychologické praxi nejvíce používány. Získaný přehled byl východiskem další práce.

Velkým přínosem bylo vybudování archivu diagnostických pomůcek (prom. psych. Jiří Hoskovec), který se soustředil především na sbírání a katalogizaci testového materiálu a metod používaných u nás i v zahraničí. První přehled o této práci vyšel ve „Zprávách ČSPS“ 5/1962 pod názvem Psychologické diagnostické pomůcky — Katalog archivu diagnostických pomůcek. Tento katalog vyšel také separátně a je používán ve výměnné akci k zajištění nového testového materiálu ze zahraničí. K tomuto účelu byla sestavena rovněž bibliografie Wechslerových zkoušek (WB, WAIS, WISC) — vyšla rovněž separátně — a bibliografie Ravenových progresivních matric, která vyšla rovněž ve „Zprávách“ v č. 6. Pracuje se na bibliografii Rorschachovy zkoušky.

S předsednictvem psychologické komise Psychiatrické sekce PS bylo dohodnuto, že metodická sdělení budou zařazována pravidelně na pořad pracovních schůzí komise. Byla přednesena řada referátů o zkušenostech s novými i staršími vyšetřovacími metodami. Metodická sdělení tvořila významnou část pořadu prvního i druhého kursu pořádaného Ústavem pro doškolení lékařů v Praze pro psychology pracující v dětských zařízeních v prosinci 1960 a v prosinci 1962. Pracuje se na přehledu diagnostických metod ve formě skript pro studenty III. a IV. ročníku psychologie.

Dětští psychologové zpracovali přehled používaných diagnostických metod se stručnými charakteristikami pro připravovanou učebnici dětské psychiatrie.

V Psychologickém ústavu KU byly rozmnoženy instrukce k některým performančním a kresebným zkouškám (Reyova komplexní figura, zkouška Feyové, Bentonův test vizuální paměti, normy pro skládanku „Panák“ a stavění kostek podle Gesella). Pro hodnocení školní zralosti dětí je k dispozici zkouška Reversal test. Soubor vyšetřovacích metod k diagnostice lehkých dětských encefalopatií, který zpracovali psychologové dětské psychiatrické služby Středočeského kraje, byl uveřejněn v knize Kučera a kolekt., „Psychopatologické projevy při lehkých dětských encefalopatiích“ (1961). Do tohoto souboru byla zahrnuta i zkouška „Duševní obzor a informovanost“ (DOI) sestavená Dr. Jar. Jiráskem, která byla publikována samostatně v Čs. psychiatrii. Rozhovořuje výběr metod k hodnocení sociální informovanosti a vyspělosti dětí a mládeže.

Akce, v níž byly rozmnoženy instrukce k Wechslerově zkoušce pro děti (WISC) ve zpracování Dr. Kubičky a Dr. Buršíka, byla již uzavřena. Zájemcům bylo rozesláno více než sto výtisků.

Rovněž byl skončen pokus o standardizaci jednoduchých výukových testů čtení a počtů. První byl publikován v Čs. psychologii, druhý je k dispozici zájemcům v Dětské psychiatrické poradně, Praha 2., Dittrichova 17.

K rozšíření metod zaměřených ke zkoumání osobnosti byla přeložena a upravena Learyho metoda. Standardizační práce, které byly již zčásti provedeny, budou pokračovat v dalším roce. Metoda bude patrně součástí obsáhlejší baterie testů pro výběr řidičů z povolání. Sestavení a prověření této baterie bude předním úkolem standardizační činnosti komise. Repertoire metod k hodnocení osobnosti rozšířil také Mirův myokinetický test. Zájemci byli informováni v „Čs. psychologii.“

Těžiště dosavadní činnosti komise bylo ve zjišťování současného vybavení psychologických pracovišť diagnostickými metodami a v doplňování jeho mezer. Soudíme, že v příštím období bude možno zajistit již výrobu standardních pomůcek k běžně užívaným diagnostickým souborům (TM, WB, WISC atd.), tisk standardních předloh (Raven např.) a skórovacích nebo záznamních archů pro jednotlivé zkoušky. Současné se stává velmi

naléhavou potřeba upravit některé vybrané metody pro naše poměry, ověřit rozsah jejich použitelnosti a standardizovat je na naši populaci.

Z. Matějček, předseda komise

ČINNOST ODBORNÝCH SEKCI ČSPS

Zpráva o činnosti teoreticko-metodické sekce ČSPS za rok 1962.

Teoreticko-metodická sekce uspořádala ve spolupráci s moravskou odbočkou ČSPS třetí cyklus přednášek „O užití kybernetiky v psychologii“. Tyto přednášky se konaly v Brně na jaře t. r. Plánovaná konference o problematice psychologie osobnosti byla pro nedostatek termínů odložena na rok 1963.

V. Břicháček, tajemník

Zpráva o činnosti Pedagogické sekce ČSPS za rok 1962.

Výbor pedagogické sekce se v r. 1962 zaměřil na tři hlavní problémy, a to:

1. na projednání problematiky výchovného poradenství,
2. na projednání přípravy učebnice pedagogické psychologie,
3. na přípravu celostátního semináře o současné psychologii myšlení.

1. Dne 1. března 1962 byl v Bratislavě pořádán seminář o výchovném poradenství za účasti širokého okruhu zájemců z českých zemí i ze Slovenska. Organizací semináře byla pověřena psychologická výchovná klinika v Bratislavě. Její vedoucí doc. dr. M. Bažány měl na poradě také hlavní referát.

V obsáhlé diskusi k referátu vystoupili teoretikové i praktikové, lékaři i pracovníci bezpečnosti. Byla vysoce oceněna dosavadní práce psychologických poraden (klinik) v Bratislavě, v Brně i v Košicích. Byla zdůrazněna nutnost důkladné odborné přípravy výchovných poradců na školách a jejich odborné řízení. Účastníci porady se rovněž shodli na tom, že vedle řešení individuálních případů je nutno klást stále větší důraz na kolektivní poradenství, tj. na řešení některých nedostatků v práci celé školy.

Z jednání semináře vzešla obsáhlá rezoluce, která byla zaslána jak MŠK tak i IV. odd. ÚV KSČ. Zpráva o semináři i referát dr. Bažányho byly otištěny v odborném tisku (Pedagogika).

Dalším krokem na tomto úseku byla užší schůzka zástupců psycholog. výchovných klinik a dětských psychologických po-

raden, kteří se sešli 16. února 1962 v Brně pod vedením akad. V. Chmelaře. Také z této porady vzešel obsáhlý elaborát (Poznámky k poradenství ve výchově), který byl rozeslán na všechna kompetentní místa, hlavně MŠK.

Dne 8. června 1962 konal se pak další seminář (společně s brněnskou pobočkou ČSPS), na němž jednotliví pracovníci referovali konkrétně o způsobech a výsledcích své práce. Také toto jednání bylo uzavřeno usnesením, jež opět bylo postoupeno MŠK i ÚV KSČ.

2. V souvislosti s přípravou učebnice pedagogické psychologie projednával výbor sekce plán a koncepci této učebnice na jedné své schůzi. Původně měl výbor sekce tvořit současně užší redakční kolektiv této učebnice. Tento úkol však byl nesplnitelný, protože kolektiv autorů se rozrostl a vedoucí redaktor připravované učebnice akad. V. Chmelař volil proto raději cestu individuálního projednávání otázek s jednotlivými autory. Vzhledem k této situaci byl proto pro rok 1963 v plánu práce tento úkol formulován nově.

3. Výbor sekce věnoval dále pozornost přípravě celostátního semináře o psychologii myšlení. Bylo usneseno, že koncepci, programem i organizací semináře bude pověřena katedra psychologie filosofické fakulty v Olomouci. Byla přijata navrhovaná koncepce, že na tomto semináři by měl být přednesen jeden úvodní referát, který by nastínil stav současné teorie myšlení. Všechny ostatní referáty mají být zprávami o stavu a získaných výsledcích výzkumů, který provádějí jednotliví pracovníci nebo kolektivy. Svolání semináře se uskutečnilo.

4. Výbor sekce projednával kromě uvedených hlavních úkolů řadu dílčích otázek (projednání některých návrhů pro ústř. výbor ČSPS, projednávání přípravy konference ve Smolenicích, která byla později odvolána, plán práce na rok 1963 aj.).

Klady práce pedagogické sekce ČSPS je možno hodnotit ze dvou hledisek. Sekce pokračovala v práci, kterou rozvinula už v letech dřívějších. Při svolávání a pořádání celostátních seminářů se zaměřovala na stále sevřenější monotematicnost jednání. To přineslo velmi kladné výsledky na všech posledních seminářích. Jednání byla soustředěnější, věcnější a z odborného hlediska více prohloubena. Akce pedagogické sekce se při tom zaměřovaly jak na teoreticko-problémovou stránku (v. např. otázku profesionální orientace, výchovného poradenství), tak i na praktické otázky organizační a administrativní. Hodnota těchto jednání se projevuje i v tom, že během r. 1962 vyšel tiskem sborníček o výchově k volbě povolání, jehož obsahem

je právě jednání semináře o profesionální orientaci, konaného v Bratislavě v dubnu 1961. Je přitom třeba vskutku litovat, že výsledky práce pedagogické sekce byly dosud vcelku ignorovány jak pedagogy-teoretiky (praktikové, učitelé tuto práci oceňovali kladně) tak i příslušnými pracovníky MŠK.

E. Holas, předseda sekce

Zpráva o činnosti ekonomické sekce ČSPS za rok 1962.

Ekonomická sekce uspořádala péčí soudruhů ze Slovenska pracovní poradou ve dnech 29.—30. XI. 1962 v Bratislavě. Tematicky byla porada zaměřena na psychologické otázky pomoci hnutí brigád socialistické práce a na psychologické problémy analýzy práce v praxi (hlavně práce jeřábníka). Program porady byl doplněn výměnou vlastních pracovních zkušeností, projednáním stavovských a organizačních záležitostí, dále referátem dr. Daniela o návštěvě SSSR a prohlídkou bratislavských pracovišť, zabývajících se otázkami ekonomické psychologie.

Na podnět výboru sekce a pod konečnou redakcí s. Štikara byl pořízen přehled publikací čs. ekonomických psychologů za léta 1950—1960 připravovaný k tisku jako příloha „Zpráv“. Ve formě separátu bude tato bibliografie určena k výměně s ekonomickými psychology jiných zemí, zvláště socialistických. Tím byl učiněn první skromný krok ke konkrétní mezinárodní spolupráci. V roce 1962 vytiskly „Zprávy“ přehled sovětské literatury z psychologie práce za deset let a výběr novější literatury v anglickém jazyce; seznamy pořídila rovněž ekonomická sekce za spolupráce Psychologického ústavu.

Výbor sekce se také zabývá otázkou spolupráce se zástupci výroby a odborů, jakož i příbuzných vědních oborů. Po bedlivé úvaze se rozhodl napříště upustit od zvláštních porad s těmito pracovníky a doporučit jejich pravidelné zvaní na vybrané schůzky v oblastních skupinách, zvláště v Praze. Od tohoto postupu si slibuje určitý přesun těžiště spolupráce od projednávání formálně-organizačních otázek, které zvláště v poslední době nepřinášejí žádoucí výsledky, k řešení věcných problémů a interní psychologické osvětě. Za tím účelem byly pořízeny a doplňovány seznamy vhodných pracovníků.

Dále sekční výbor projednal návrh postgraduálního školení ekonomických psychologů. Byl proveden dotazníkový průzkum

o činnosti a potřebách ekonomických psychologů, jehož výsledků bude využito k další práci sekce.

Naši ekonomičtí psychologové uveřejnili v roce 1962 řadu odborných i populárních článků. Budou sepsány i za rok 1961 — a pořízena zároveň abstrakta původních výzkumných prací.

Výbor sekce na svých schůzích pravidelně sledoval plnění plánu práce sekce, zajišťoval pomoc a hodnocení ekonomických psychologů v jednotlivých oblastních skupinách a jednotliví členové vyřizovali průběžně řadu drobnějších a z hlediska rozvoje oboru důležitých koordinačních a organizačních úkolů. I když nebyly splněny všechny body plánu práce sekce na rok 1962, zvláště pokud jde o spolupráci se zahraničím, přece byly učiněny významné pokroky ve většině vytčených úkolů.

Zb. Bureš, předseda sekce

Zpráva o činnosti zdravotnické sekce ČSPS za rok 1962

Těžisko odborné práce sekce bylo, stejně jako v minulých letech, v činnosti oblastních skupin. Podle plánu byla tematika pracovních schůzí zaměřena k otázkám vyšetřovacích metod, a to zejména v oblasti intelektu.

Spolu s pobočkou ČSPS v Brně, zdravotnickou sekcí SPS a psychologickou komisí Čs. psychiatrické společnosti uspořádala sekce ve dnech 30. 11. a 1. 12. celostátní seminář na téma „Výzkum souvislostí mezi poškozením mozku a psychickými projevy“. Seminář se konal v Brně a byl věnován k počtě 70. narozenin člena korespondenta ČSAV prof. V. Chmelaře. Odborná úroveň semináře byla velmi dobrá, potěšující byla též aktivní účast lékařů. Faktickou spoluprací s lékaři různých oborů uskutečňovaly v uplynulém roce také oblastní skupiny a možno ji hodnotit jako klad v odborné činnosti celé sekce.

Kromě porad předsednictva sekce se konaly dvě schůze výboru. Řada členů výboru se nemohla zúčastnit schůzí proto, že jim nemohly být hrazeny cestovní výlohy. (Nynější složení výboru: Doc. dr. Konečný, dr. Srnec, dr. Dobrotka, dr. Jaroš, dr. Kubička, dr. Ličko, dr. Srp, dr. Stančák, dr. Široký, dr. Švancara.) Výbor se zabýval mimo jiné potřebou zlepšení kontaktu s oblastními skupinami a učinil některá opatření v tomto směru. Práce na Kompendiu zdravotnické psychologie se přenáší na rok 1963, v ostatních bodech byl plán plněn průběžně.

R. Konečný, předseda sekce

J. Srnec, místopředseda sekce

ZPRÁVY Z OBLASTÍ

OS — Havlíčkův Brod

Oblastní skupina Čs. psychologické společnosti v Havlíčkově Brodě pokračovala v roce 1962 v činnosti zaměřené především na spolupráci s Čs. společností pro šíření vědeckých a politických znalostí a s některými institucemi pedagogickými: uskutečnila řadu populárně-vědeckých přednášek. Mimo jiné se členové OS aktivně zúčastnili na programu Lidové university, pořádané Domem osvěty v Havlíčkově Brodě. Ve spolupráci s Okresním pedagogickým střediskem v Havlíčkově Brodě byla uspořádána v listopadu 1962 také přednáška pro učitele — sekce defektologie: „Specifické poruchy rozumového vývoje“. Jeden člen skupiny se také aktivně zúčastnil semináře Čs. psychologické společnosti v prosinci 1962 v Brně.

V počtu členů se OS v minulém roce nijak nerozrostla. Pro malý počet členů byly vlastní problémy odborné psychologické práce řešeny v příležitostných neformálních schůzkách.

M. Dolejší, předseda

OS — Hradec Králové

V r. 1962 uspořádala oblastní skupina v Hradci Králové celkem čtyři pracovní schůzky, z nichž tři byly určeny i pro učitele a lékaře a jedna byla věnována organizačním problémům skupiny.

Ed. Veselý, prom. ped., známý pracovník v oboru logopedie a autor četných logopedických cvičných textů, pojednal v 1. pracovní schůzce o problému tzv. aneurotické koktavosti. Jeho přednáška s diskusí zaujala zvláště pracovníky v oblasti defektologie. Autor uvedl své zkušenosti ze své více než 30leté praxe. Domnívá se, že asi z jedné třetiny koktavých dětí, u nichž prováděl nápravu (asi u 300 dětí), nešlo o tzv. neurózu řeči, ale

o aneurotickou koktavost. Svůj názor předložil k diskusi. Zmínil se též o různých skupinách balbutiků a uvedl některé nápravné metody. Zúčastnilo se celkem 24 zájemců o tyto otázky z řad školských pracovníků, psychologů a lékařů.

Další pracovní schůzka byla věnována otázkám dětské kresby, o níž referovali V. Veselá, prom. psych. (Posuzování zralosti pro školu podle kresby), R. Kohoutek, prom. psych. (Kresba člověka jako projekční metoda vyšetřování osobnosti) a Dr. St. Langer (Některé diagnosticky významné projevy v kresbách dětí.). Tato témata zaujala zvláště učitele a lékaře. Zúčastnilo se celkem 34 odborníků. Autoři se pokusili ukázat na některé možnosti použití kresby v diagnostické praxi (zvláště klinické) a naznačili některé problémy, které by bylo ještě třeba řešit.

Třetí pracovní schůzka byla věnována faktorové analýze. Dr. Vlad. Drožen, vedoucí kybernetického střediska lékařských ústavů v Hradci Králové, připravil pro oblastní skupinu přednášku s diskusí na námět „Praktický úvod do faktorové analýzy“. Přestože tato schůzka byla poměrně méně navštívena, přihlásilo se asi 35 zájemců o skripta z faktorové analýzy. Tato skripta byla již napsána a zaslána ústřednímu výboru Čs. psychologické spol. při ČSAV v Praze ke schválení a k recenzi.

Čtvrtá pracovní schůzka oblastní skupiny byla věnována organizačním záležitostem. Za předsedu oblastní skupiny byl zvolen Dr. St. Langer a do užšího výboru V. Veselá, prom. psych. MUDr. Miroslav Novák, krajský posudkový a dorostový lékař, a Ed. Veselý, prom. ped. ze Dvora Králové n. Lab. Prodiskutovaly se některé problémy práce v oblastní skupině. Ukázalo se, že mnozí pracovníci, kteří by měli předpoklady pro aktivní účast v oblastní skupině, se práce nezúčastní, a tak veškerá agenda spočívá většinou na předsedovi skupiny. Bylo dohodnuto, že členové pomohou aspoň částečně při organizačních pracích.

Plán, který si členové oblastní skupiny vytýčili před rokem, nemohl být úplně splněn, a proto částečně přechází i na rok 1963. Bylo to způsobeno tím, že někteří členové skupiny odešli do jiných oblastí nebo měnili pracoviště. Jinou příčinou byl zvýšený pracovní úvazek nebo zintenzívnění práce na těch pracovištích, kde je nedostatek psychologů (na psychiatrických odděleních, na pedagogickém institutu). U některých pracovníků se vyskytla řada nových pracovních problémů, takže museli dodatečně změnit své plány. Přesto mnozí naši členové se zúčastnili

populárněvědeckých přednášek a také publikovali v odborném tisku.

Někteří naši členové přednášeli v rámci Čs. společnosti pro šíření polit. a věd. znalostí (Dr. Vlad. Drožen o kybernetice, J. Valuš, prom. ped., o sex. výchově, o dospívající mládeži, Dr. St. Langer o duševním životě dítěte, o psychologii dospívající mládeže aj.). V. Veselá, prom. psych., vykonala řadu přednášek pro zdravotnické pracovníky (např. o psychologii jednání zdravotnického pracovníka, o psychologii organicky nemocných, o mentálně defektním dítěti, o problémech leváctví). Vědeckých konferencí se zúčastnili Dr. Vl. Drožen, V. Veselá, prom. psych., a T. Stránská, prom. psych.

Ve východočeském kraji se ukazuje potřeba obsadit odbornými psychology tato systematizovaná místa:

Na dětské psychiatrii KÚNZ v Hradci Králové — 1—2 místa.

V oddělení péče o matku a dítě KÚNZ v Hradci Králové — 1 místo.

Na oddělení dětské psychiatrie OÚNZ v Trutnově — 1 místo.

Na psychiatrické klinice KU v Hradci Králové — 1 místo.

V krajské dorostové ordinaci KÚNZ v Hradci Králové — 1 místo.

V Ústavu pro další vzdělávání učitelů v Hradci Králové — 1 místo (psychologie-pedagogika).

Dále se rýsují místa na psychiatrickém oddělení OÚNZ v Chocni a v Náchodě.

Na základě dosavadních zkušeností se usnesla oblastní skupina na tom, aby se v budoucnu konaly některé porady společné pro širší okruh odborníků (např. učitele, lékaře aj.) a některé pouze pro členy Čs. psychologické společnosti. Ukázalo se, že mezi učiteli a lékaři je celá řada vážných zájemců o psychologii. V poslední době projevili někteří pracovníci v textilním průmyslu (např. v Hronově) zájem o ekonomickou psychologii.

Oblastní skupina zahrnula do plánu na r. 1963 celkem čtyři pracovní schůzky, z nichž tři byly určeny pro širší okruh odborníků: 1. Co dává klinická psychologie lékařům v praxi. 2. Pomoc psychologie ve školství. 3. Uplatnění psychologie v průmyslu a v dopravě (v ekonomické oblasti). Každá z uvedených schůzek má několik odborných teoretických i praktických sdělení, jichž se zúčastní někteří naši členové. Čtvrtá schůzka

bude organizační. Kromě těchto čtyř schůzek se budou členové příležitostně scházet podle potřeb a nutnosti.

Naší snahou bude rozšiřovat nadále členský okruh a vytvářet předpoklady pro to, aby se co nejvíce zájemců zapojilo do naší činnosti.

St. Langer, předseda

OS — Kroměříž

Pro rok 1963 počítáme s dalším zintenzivněním naší činnosti. Pracovní schůze budeme pořádat dle možnosti dvakrát měsíčně, nejméně však jednou měsíčně. Každý člen se aktivně zúčastní práce skupiny. Chceme docílit, aby naše pracovní schůze měly co největší užitek jednak pro naši praxi a také přispěly k potřebnému výzkumu. Budeme se soustavně věnovat prověřování psychodiagnostických metod v naší klinické praxi — jako první bude na řadě Warteggův test. Opatříme si příslušnou dokumentaci a každý člen si také prostuduje literaturu. Technické pomůcky budou opatřeny pro každého pracovníka v potřebném množství. Získaným zkušenostem chceme věnovat seminář, na který bychom pozvali také zájemce ze sousedních oblastních skupin.

Počítáme s účastí na jarní pracovní konferenci pořádané zdravotnickou sekcí v Bratislavě a na prosincovém symposiu věnovaném metodám diagnostiky osobnosti. Obešleme všechny akce Společnosti.

Dále budeme pokračovat v osvětové psychologické práci, a to na půdě pedagogicko-psychologické sekce Společnosti pro šíření politických a vědeckých znalostí.

Postaráme se o rozšíření členské základny a získáme za členy Společnosti všechny psychology pracující v naší oblasti.

K. Hradecký, předseda

OS — Plzeň

Západočeskou oblastní skupinou ČSPS byly dle plánu v průběhu r. 1962 uspořádány tři celodenní pracovní semináře. Z mnoha důvodů nebylo možné uskutečnit jich více. Ukazuje se, že organizace a příprava těchto seminářů je velmi náročná.

Těžko lze tyto semináře realizovat v naší skupině, kde psychologové jsou svými pracovišti od sebe značně vzdáleni, kde jsou zaměřeni k různým oborům psychologie a kde skupina má málo členů. Pro tuto užitečnou a potřebnou formu práce budeme postupně připravovat podmínky.

Dále byl zahájen kurs statistiky. I zde se objevila řada potíží, které skupina bude muset překonávat. Dosud byly provedeny čtyři lekce tohoto kursu. Závody V. I. Lenina zajišťují učitele a celý kurs financují.

S polskými studenty psychologie z poznaňské university, vedenými Mgr E. Talejkou, byla při jejich návštěvě v Plzni uspořádána beseda o psychologii v Polsku a Československu. Besedy se také zúčastnil s. inž. Jerhot, náčelník Plzeňské správy dráhy.

Stále více potíží v práci skupiny vzniká tím, že v Západočeském kraji je celá řada volných míst psychologů. (Přehled o těchto volných místech je uveden v příloze naší zprávy.) Dalším zdrojem obtíží je i to, že mnohá pracoviště jsou obsazena ne plně kvalifikovanými pracovníky, s erudiicí spíše pedagogickou. Do určité míry ztěžovalo naší práci také to, že nebylo dosud vyřízeno členství v ČSPS těchto soudruhů:

Fiala Václav, Volfová Milena, Mayerová Marie (příhláška podaná v listopadu 1961).

Jan Velkoborský (příhláška podaná v lednu 1962).

Jakl František (příhláška podána v květnu 1962).

Na základě získaných zkušeností se ukazuje, že bude nutné:

- A. Zajistit, aby v Západočeském kraji byla všechna psychologická místa obsazena plně kvalifikovanými psychology.
- B. Odstranit některé nejasnosti v otázkách administrativně organizačních, zejména pokud se týkají členství psychologů Západočeského kraje v ČSPS.
- C. Hledat nové formy práce oblastní skupiny, kterými by bylo možno odstranit některé obtíže, jež jsou překážkou rozvoje její činnosti.
- D. Plánovat v průběhu r. 1963 pravidelné pracovní schůze oblastní skupiny.

V bodech A. a B. žádáme o pomoc ústřední výbor a sekretariát společnosti.

Přehled volných míst psychologů v Západočeském kraji:

Psychiatrická klinika Plzeň — 1 psycholog na dětském oddělení

Psychiatrická léčebna Dobruška — 2 psychologové

Záchytný dětský domov Plzeň — 1 psycholog

Pedagogický institut — 1 psycholog

A. Velehradský, předseda

Činnost výboru: Ve výboru byli soudruzi: Břicháček, Exner, Engelsmann, Hyhlík, Štikar, Šandera, Kuťák, Helus a Koch.

Výbor skupiny se sešel celkem 5krát. Na poradách byly projednávány a připravovány plenární akce skupiny. Předsedové jednotlivých sekcí podávali zprávy o chystaných a uskutečněných akcích své sekce. Byly řešeny aktuální otázky.

Činnost v sekcích:

Sekce zdravotnická — byla nejaktivnější a její činnost byla nejbohatší. Velmi úzce spolupracovala s psychologickou komisí psychiatrické sekce Purkyňovy společnosti.

Sekce teoretická — úzce spolupracovala s teoretickou sekcí ústředního výboru a zúčastnila se akcí v tomto širším rámci.

Sekce pedagogická — těžiště práce bylo spíše v činnosti organizační. Sekce obstarala program pro jednu plenární schůzku.

Sekce ekonomická — podílela se na uspořádání několika akcí organizovaných ČSPS a uspořádala 3 pracovní schůzky.

Spolupráce s ústředím: vedoucí sekcí se zúčastnili práce v ústředních sekcích.

Spolupráce s Čs. společností pro šíření vědeckých a politických znalostí: v sekci pro komun. výchovu v městském výboru společnosti pracovali prof. F. Hyhlík a Dr. J. Koch.

Stav členstva: na konci roku měla skupina 82 členů a v r. 1962 přibyli 3 další.

Činnost v plenu spočívala v přednáškové činnosti.

1. MUDr. H. Papoušek referoval o svých poznatcích z psychologických pracovišť v Anglii. V přednášce uvedl hlavní psychologická pracoviště zabývající se psychologií dítěte a ukázal, jak angličtí psychologové spolupracují se zdravotníky v péči o dítě.
2. Dr. J. Hlavsa přednášel o učících strojích. Vysvětlil principy učících strojů a uvedl hlavní výhody i nedostatky této moderní pedagogické pomůcky.
3. Američtí psychologové Dr. F. Palmer a prof. W. Kessen, kteří byli v létě na praxi v odd. vyšší nervové činnosti

v Ústavu péče o matku a dítě v Praze rovněž přednesli referáty. Dr Palmer přednášel na téma „Kritická období vývoje“. Rozebíral zajímavé jevy jako např. tzv. „imprinting“ ap. Prof. W. Kessen z university z Yale hovořil o „Raném vývoji učení u novorozenců“; uváděl výsledky svých pokusů s novorozenci v prvním týdnu života.

4. MUDr Grafová, MUDr Weis a PhDr J. Křivohlavý přednášeli o anatomii a fyziologii retikulární formace mozkového kmene a o významu retikulární formace v psychologii vnímání.
5. MUDr Nesnídalová, MUDr Macek a PhDr Matějček přednesli dílčí referáty na téma „Některé problémy výchovy dětí v domovech se zvýšenou výchovnou péčí“. Sdělili své zkušenosti ze sledování těchto dětí, hovořili o jejich tělesném vývoji a o problémech jejich školní zralosti.

Zdravotnická sekce pořádala několik diskusních schůzek, a to:

6. Prof. Vl. Tardý, doc. J. Dobiáš, Dr F. Engelsmann, Dr Hoskovec a Dr Z. Kaňka hovořili o zkušenostech s metodou vyšetřování intelektu u dospělých.
7. Dr L. Haas, Dr J. Diamant a Dr M. Bondy přednesli diskusní příspěvky o zkušenostech s vyšetřováním deteriorace intelektu.
8. Dr Z. Matějček, Dr L. Kubička, Dr Veselý a Dr M. Sommerová přednášeli o vyšetřování intelektu a o jeho poruchách u dětí.
9. Prof. Vl. Tardý přednášel o psychologii osobnosti — rozvedl teoretické pojetí této otázky.
Dr V. Břicháček v téže schůzce podal zprávu o studijním pobytu ve Francii.
10. Dr J. Neumann a Dr Z. Kaňka referovali o otázkách diagnostické testové baterie a Dr J. Srnec rozebral pojem „Porucha osobnosti.“

Na pracovních schůzkách ekonomické sekce referovali:

11. Dr O. Matoušek a Dr J. Růžička „O výsledcích psychologického výzkumu ve válcovnách na Kladně“.
12. Dr J. Růžička: „O plánu práce poradny pro volbu povolání“.
13. Dr J. Růžička: „O ověřování vhodnosti a spolehlivosti některých psychologických výběrových metod v oblasti železniční dopravy.“

Výbor pražské oblastní skupiny Čs. psycholog. společnosti dal podnět k nové formě činnosti — k práci v tzv. zájmových kroužcích. Budou to malé skupiny členů, kteří mají společně

specializované zájmy. V rámci zdrav. sekce vznikl kroužek zájemců o Rorschachovu metodu a kroužek zájemců o testy pro klinické diagnostické účely. Chystá se utvoření kroužků zájemců o psychologii dítěte raného a předškolního věku.

Členové pražské oblastní skupiny přednášeli na nejrozličnějších konferencích a schůzkách lékařských sekcí společnosti J. E. Purkyně, na různých poradách pedagogických, na konferencích průmyslových, v rámci různých kulturních, vědeckých i osvětových akcí.

Práce naší skupiny měla řadu potíží. Zájmy našich členů jsou velmi různorodé a těžko hledáme společnou základnu; proto hodláme těžiště akcí přenést do sekcí a později do zájmových kroužků. Další potíží je velká zaneprázdněnost členů, což znesnadňuje stanovení vhodných termínů a získání přednášejících. V Praze je organizováno velké množství různých akcí s psychologickou tematikou, takže je nemožné všechny navštěvovat.

O. Šandera, jednatel

J. Koch, předseda

Plán činnosti nověji ustavené jihočeské oblastní skupiny ČSPS na rok 1963.

1. Čtvrtletní schůze skupiny:

15. 3. v DPL Opařany, spojená s exkurzí (celodenní),

27. 5. v Táboře,

23. 9. v dětském domově třídicím ve Vodňanech, spojená s exkurzí,

9. 12. v Českých Budějovicích, spojená s exkurzí na dětské a dospělé psychiatrii.

2. Vzájemný styk a spolupráce na pracovištích: exkurze (viz výše).

Do konce školního roku uskuteční kliničtí psychologové pro posluchače pedagogického institutu v Českých Budějovicích seminář o klinické psychologii se zaměřením k vyšetřovacím metodikám.

3. Výměna zkušeností, poskytování odborných pramenů:

Členové OS si budou vzájemně zapůjčovat získanou literaturu, na pracovních schůzkách se budou vzájemně informovat o svých zkušenostech a poznatcích z praxe, odborného školení i studia.

4. Společný úkol OS:

Členové OS, tj. kliničtí a pedagogičtí psychologové a lékař, budou průběžně shromažďovat a na pracovních schůzkách hodnotit materiál o dětech předčasně zařazených do školní docházky tak, aby se dal později soustavně zpracovat.

5. Činnost osvětová a propagační:

OS připraví sérii popularizačních článků o aktuálních psychologických otázkách pro Jihočeskou Pravdu a jiné časopisy. Tyto příspěvky budou nejprve kolektivně projednány na schůzkách.

Členové OS nabídnou informativní a osvětové přednášky pro lékaře, zvláště školní, pro OPS atd.

OS nabídne ve 2. čtvrtletí několika velkým závodům v kraji (Milevsko, Sezimovo Ústí, České Budějovice) přednášky Dr. Křivohlavého z VÚBP v Praze o práci psychologa v průmyslu. Rámcově byla témata s přednášejícím projednána.

(Pozn.: Plán na rok 1963 byl schválen na schůzi OS v Opařanech 15. 3. 1963.)

J. Šlédř, předseda

XV. Mezinárodní kongres pro užitou psychologii.

Patnáctý kongres Mezinárodní společnosti pro užitou psychologii se bude konat v Lublani ve dnech 2.—8. srpna 1964. Přihlášky jsou přijímány do 30. ledna 1964 spolu s členským poplatkem 18.000 Din. (opožděné přihlášky jsou dražší — 24.000 Din.). Na základě zvláštní písemné žádosti a resumé je možné přihlásit omezený počet individuálních referátů v úředním jazyce kongresu (angličtina, francouzština a ruština), čas k přednesu referátu je omezen na 15 minut. V dubnu 1964 bude účastníkům sděleno, které referáty byly přijaty. Adresa je: General Secretary, Int. Assoc. of Applied Psych., 41, rue Gay Lussac, Paris 5, France.

Práce Kongresu se soustředí v symposiích s těmito tématy:

- Psychosociální aspekty průmyslové práce
- Únava a její prevence ve školách a průmyslu
- Metodologické problémy při hodnocení výchovných výsledků
- Pomoc psychologického výzkumu při průmyslovém výcviku
- Interdisciplinární přístup k problémům automatizace
- Teorie testu a rozmístění zaměstnanců
- Návrhy na systém spolupráce člověka a stroje
- Problém kriteria a poradenství při výběru zaměstnání
- Problémy věkových změn
- Měření postojů a jejich změn
- Klinická psychologie a experimentální psychopatologie
- Motivace a pracovní výkon
- Malá společenská skupina a průmyslový pracovní team (nebo: Strukturální a funkcionální charakteristika malé společenské skupiny)
- Kognitivní a sociální aspekty volby povolání

- Psycholog a vyšší vzdělání
- Teorie „vedení“ a praxe při řízení práce

Při sjezdu bude také organizována výstava odborných publikací i speciálních přístrojů a budou promítány odborné filmy. Jsou plánovány turistické exkurze a program pro rodiny členů. Další informační bulletiny přinesou bližší údaje o zápisu, ubytování a cestovních formalitách.

J.Milnerová

BIBLIOGRAFIE

ZPRÁVY AKADEMIE PEDAGOGICKÝCH VĚD RSFSR

Bibliografický soupis sborníků za léta 1957—1961

Brno, Státní pedagogická knihovna, 1962, 72 s.

Od roku 1957 vydává Akademie pedagogických věd RSFSR sborníky referátů „Doklady Akademii pedagogických nauk RSFSR“. Dosud bylo vydáno celkem 23 sborníků, v nichž bylo publikováno 729 zpráv o výzkumných úkolech, řešených v jednotlivých ústavech Akademie i na katedrách sovětských vysokých škol.

T. Henek ze Státní pedagogické knihovny v Brně utřídil tyto zprávy v bibliografickém soupisu, jehož členění uvádíme:

I. Otázky polytechnického a odborného vzdělání

1. Obecné problémy
2. Pracovní vyučování
3. Výrobní vyučování
4. Polytechnizace vyučování v různých předmětech
5. Volba povolání

II. Otázky výchovy

III. Otázky metodiky vyučování

1. Obecné otázky
2. Vyučování mateřskému jazyku
 - a) Mluvnice a pravopis
 - b) Čtení a sloh
 - c) Literární výchova
3. Cizojazyčné vyučování
4. Matematika
5. Přírodní vědy
6. Ostatní vyučovací předměty

IV. Dějiny pedagogiky

V. Psychologie

1. Psychologie dítěte předškolního věku
2. Vnímání
3. Pozornost
4. Paměť
5. Myšlení
6. Řeč
7. City
8. Volní jednání
9. Motorika dítěte
10. Psychologie učení žáků
11. Psychologie práce

VI. Fyziologie vyšší nervové činnosti

VII. Fyziologie a morfologie dítěte

VIII. Tělesná výchova

IX. Školní hygiena

X. Defektologie

1. Psychologie

2. Logopedie

3. Tyflogedie

4. Somatopedie

5. Kombinované vady

Státní pedagogická knihovna v Brně, Solniční 12, poskytne zdarma tento soupis každému, kdo má o něj zájem. r.

BIBLIOGRAFIE EKONOMICKÉ PSYCHOLOGIE

V pátém čísle „Zpráv Československé psychologické společnosti“ byla uveřejněna sovětská bibliografie psychologie práce za léta 1950—1961. Tuto bibliografii sestavila (což omylem nebylo uvedeno) odborná dokumentátorka Čanyševa (Otdel spravovočno-bibliografičeskoi i informacionnoj raboty Gosudarstvennoj ordena Lenina biblioteki SSSR im. V. I. Lenina, Moskva), na žádost dokumentačního oddělení Psychologického ústavu KU.

Pro příští číslo Zpráv se připravuje péčí výboru ekonomické sekce Čs. psychologické společnosti přehled naší tvorby v této oblasti za léta 1950—1960. Tato bibliografie má sloužit jako výměnný materiál pro obdobné bibliografie z jiných zemí, zvláště socialistických.

V tomto čísle Zpráv jako příl. je uveřejněna bibliogr. obsažená v knize „Industrial Psychology“ od B. von Haller Gilmera (McGraw-Hill Co., Inc., 1961, str. 513.¹⁾ Povolení k přetisku bibliografie opatřilo dokumentační oddělení Psychologického ústavu KU, kde jsou ke studiu další bibliografie.²⁾

PhDr. Z. Bureš,
předseda ekonomické sekce ČSPS

¹⁾ Autor publikace „Industrial Psychology“, B. von Haller Gilmer, je vedoucím psychologického oddělení v Carnegie Institute of Technology, Pittsburgh. Sam přispěl osmi kapitolami; na dalších třinácti s ním spolupracovalo patnáct odborníků, z nichž většina jsou universitní profesori, kteří jsou rovněž odbornými poradci v různých průmyslových oblastech. Tato skupina vědeckých pracovníků prostudovala 15.000 publikací v tomto oboru jako přípravu pro sestavení textu a bibliografie zmíněné práce.

²⁾ Další bibliografie k nahlédnutí: „Human Engineering Bibliography“, jejíž autoři jsou Professor Ivan N. McCollom (San Diego State College) a Professor Alphonse Chapanis (The Johns Hopkins University), San Diego, Calif., 1956, str. 128; dále, bibliografie (10 stránek) obsažená v knize „Arbeitswissenschaft, Grundlagen der Leistungsforschung und Arbeitsgestaltung“ od Dr. Huberta Huga Hilfa, profesora na hamburské univerzitě (Carl Hanser Verlag, München, 1957, str. 340); a jiné.

**BIBLIOGRAFIE KNIH Z OBLASTI PSYCHOLOGIE PRÁCE, VYDANÝCH
V POLSKU V LETECH 1945—1963.**

A. Prace oryginalne.

1. Adamiecki W., Kierownictwo ludźmi w pracy. Czytelnik, Warszawa 1948. Stron 47.
2. Bauman Z., Kariera. Iskry, Warszawa 1960. Stron 108.
3. Biegeleisen-Żelazowski B., Co to jest psychologiap pracy, „Wiedza-Zawód-Kultura“, Kraków 1949. Stron 54.
4. Biegeleisen-Żelazowski B., Poradnictwo zawodowe. „Wiedza-Zawód-Kultura“, Kraków 1949. Stron 347.
5. Chrzan B., Upowszechnienie poradnictwa zawodowego i szkolego. Spółdz. Pomocy i Urzędzeń Szkolnych, Kraków 1947. S. 67.
6. Hulek A., Dobór zajęć dla inwalidów. MPiOŚ, Warszawa 1951.
7. Karyś R., Sadowska W., Psychologiczne badanie przydatności zawo-
dowej. — Wydawnictwo Związkowe, Warszawa 1960. Stron 60.
8. Kowalewska S., Psychospołeczne warunki pracy w przedsiębiorstwie
przemysłowym (Studium o systemie społecznym socjalistycznego
przedsiębiorstwa), PAN Warszawa 1962. Stron 242.
9. Kowalewski Z., Chémicy w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Studium
o pozycji społecznej i kulturalnej inteligencji technicznej), PAN War-
szawa 1962.
10. Kozakiewicz M., O wyborze zawodu. PZWS Warszawa 1957. Stron 92.
11. Lutosławski J., Człowiek w przedsiębiorstwie przemysłowym, PWT
Warszawa 1960. Stron 195.
12. Malanowski J., Robotnicy Warszawskiej Fabryki Motocykli, PAN War-
szawa 196. Stron 99.
13. Matejko A., Socjologia zakładu pracy. Wiedza Powszechna, Warszawa
1961. Stron 318.
14. Matejko A., Socjologia przemysłu w Stanach Zjednoczonych Ameryk
PWN, Warszawa 1962. Stron 286.
15. Matejko A., Kultura pracy zbiorowej. Wydawn. Związkowe, Warszawa
1962. Stron 203.
16. Michałkiewicz Z., Przydatność zawodowa robotników w starszym wieku.
PWE, Warszawa 1962. Stron 295.
17. Nowacki T., Zadania kształcenia zawodowego. „Czytelnik“, Warszawa
1948. — Stron 32.
18. Pieter J., Krytyka dzieł twórczych. „Czytelnik“, Katowice 1948. Str. 337.
19. Olejnik T., Czynniki wpływające na zwiększenie wydajności i efektyw-
ności pracy produkcyjnej. TNOiK Poznań. Stron 72.
20. Okoń J., Paluszkiewicz L., Psychologia inżynierska, PWN, Warszawa
1963. Stron 256.
21. Pierasiński Z., Psychologia sprawnego myślenia „Wiedza Powszechna“
Warszawa 1961. Stron 229.
22. Pietrasinski Z., Sprawne kierownictwo. Wiedza Powsz., Warszawa 1962.
Stron 255.
23. Piotrowski J., Praca zawodowa kobiety a rodzina. Książka i Wiedza,
Warszawa 1963. Stron 365.
24. Pszozółowski T., Zsady sprawnego działania. Wiedza Powsz. Warszawa
1960. Stron 177.

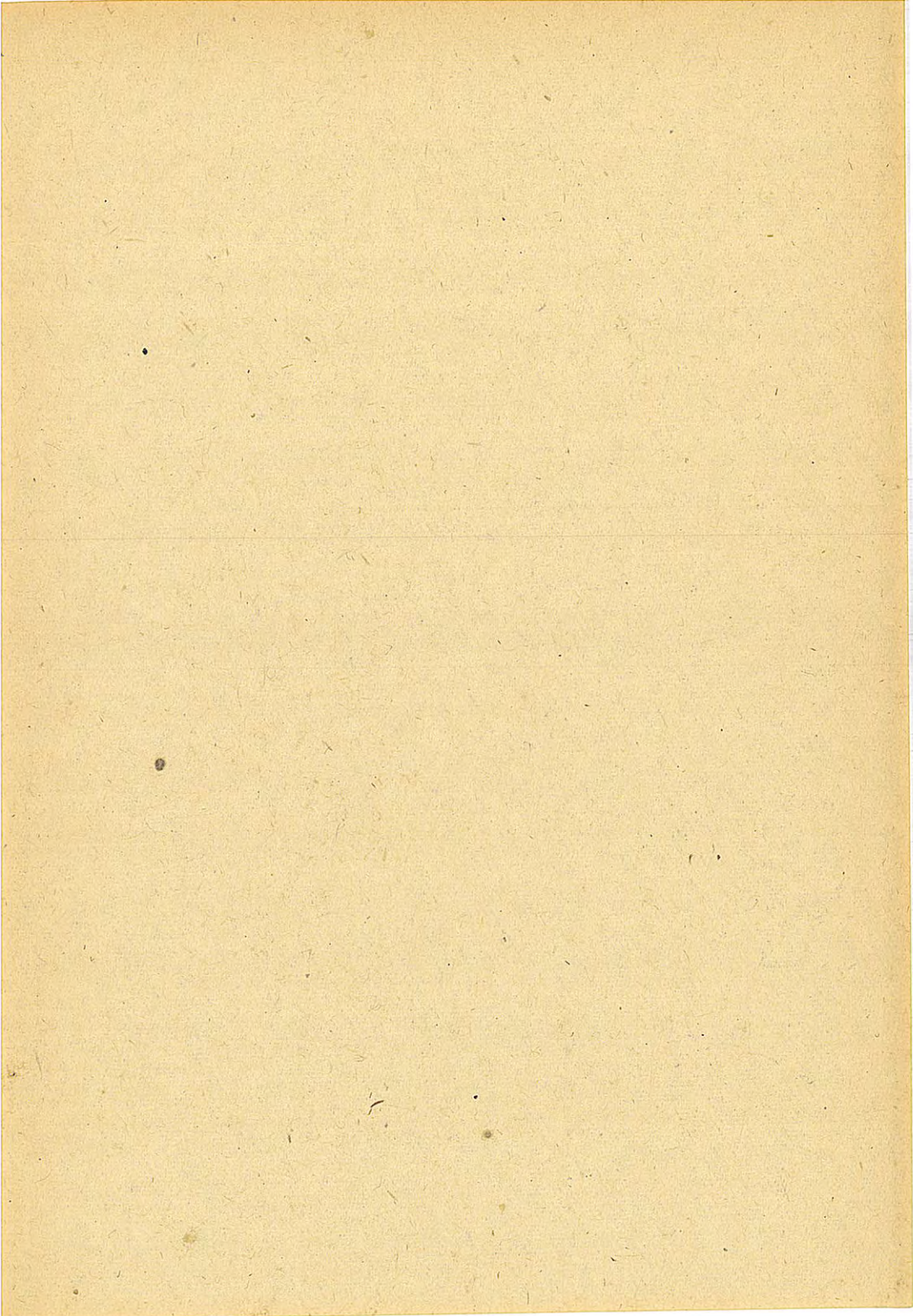
25. Rosner J., Zgadnienia czasu pracy. Książka i Wiedza, Warszawa 1961. Stron 244.
26. Sarapata A., Doktor K., — Elementy socjologii przemysłu, PWE, Warszawa 1962.
27. Szewczuk W., Psychologia człowieka dorosłego. „Wiedza Powszechna” Warszawa 1959. Stron 130.
28. Wojciechowski K., Zainteresowania młodzieży pracującej Wiedza Powszechna, Warszawa 1960. Stron 208.
29. Prace zbiorowe — Analiza pracy (pod red. A. Hansena), „Wyd. Związkowe” 1963. Stron 127.
30. Prace zbiorowe — Materiały do poradnictwa zawodowego, PWSZ, Warszawa 1960. Stron 336.
31. Prace zbiorowe — Wiedza o pracy ludzkiej. Antologia. Książka i Wiedza 1959. Stron 364.
32. Prace zbiorowe — Jak pracuje człowiek (Z badań polskich psychologów, socjologów i ekonomistów), Książka i Wiedza. Warszawa 1961. Stron 58.
33. Prace zbiorowe — pod red. J. Szczepańskiego „Z badań klasy robotniczej i inteligencji”, PAN 1959.
34. Prace zbiorowe — pod red. J. Szczepańskiego „Wykształcenie a pozycja społeczna inteligencji”, Część I i II.
35. Prace zbiorowe — pod red. J. Szczepańskiego „Studia nad rozwojem klasy robotniczej”, Część I i II, PAN 1962.

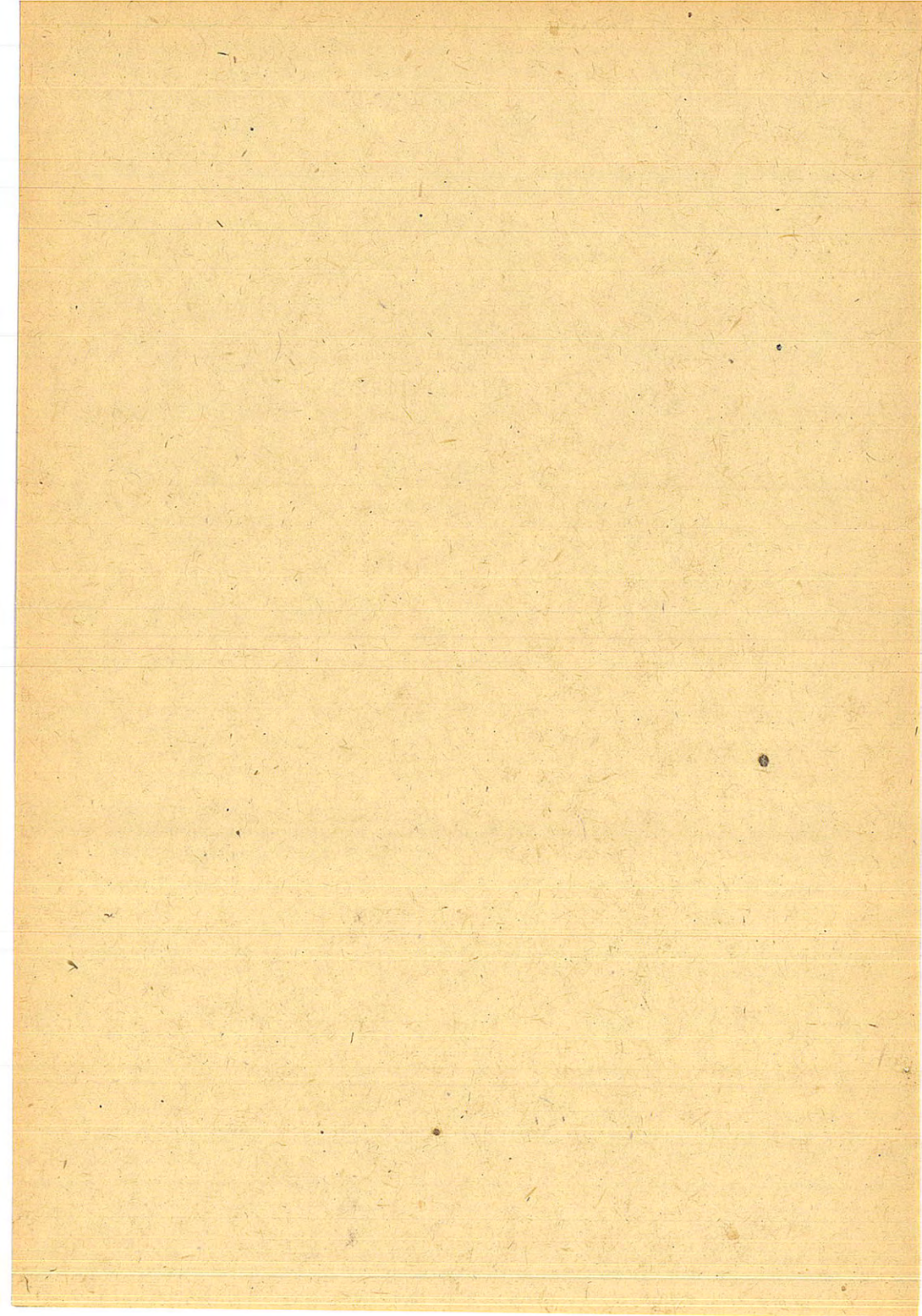
B. Prace tłumaczone z języków obcych.

36. Brouha L., Fizjologia w przemyśle (Physiology in Industry), WN-T, Warszawa 1962. Stron 145.
37. Brown J. A. C., Społeczna psychologia przemysłu (The Social Psychology of Industry), Książka i Wiedza, Warszawa 1962. Stron 345.
38. Friedmann G., Maszyna i człowiek. (Problem człowieka w cywilizacji maszynowej) — (Machine et humanisme), Książka i Wiedza, Warszawa 1960. Stron 406.
39. Strumilin S. G., Problemy wydajności pracy. Książka i Wiedza, Warszawa 1959.
40. Praca zbiorowa — Badanie pracy (Introduction to Work Study), PWN, Warszawa 1961. Stron 315.
41. Praca zbiorowa — Czynniki ludzkie wyzapobieganiu wypadkom przy pracy w przemyśle (The Human Element in Industrial Accident Prevention), Wrocław 1961. Stron 142.
42. Praca zbiorowa — Problemy pracy w ZSRR. Książka i Wiedza 1963.

Mgr. Eugeniusz Talejko,
Poznań, Głogowska 96 m. 4.

Jako příloha k tomuto číslu vychází také bibliografie psychol. publikací v angličtině z let 1952—1961.





VÝZNAMOVÝ SLOVNÍK ZÁKLADNÍCH PSYCHOMETRICKÝCH
TERMÍNŮ

(anglicko — německo — český)

DICTIONARY OF PSYCHOMETRIC TERMS

(English — German — Czech)

WÖRTERBUCH DER PSYCHOMETRISCHEN TERMINOLOGIE

(Englisch — Deutsch — Tschechisch)

ВЪЗНАШОВЪ СЛОВНАКЪ ПСИХОМЕТРИКЪ

TERMINO

(English — Russian — Czech)

DICTIONARY OF PSYCHOMETRIC TERMS

(English — German — Czech)

WÖRTERBUCH DER PSYCHOMETRISCHEN TERMINOLOGIE

(English — Deutsch — Tschechisch)

**VÝZNAMOVÝ SLOVNÍK
ZÁKLADNÍCH PSYCHOMETRICKÝCH TERMÍNŮ**

**DICTIONARY
OF PSYCHOMETRIC TERMS**

**WÖRTERBUCH
DER PSYCHOMETRISCHEN TERMINOLOGIE**

J. Hoskovec, P. Říčan,
Psychologický ústav KU, Praha

J. Mehl,
Institut für Psychologie HU, Berlin

1963

ČESKOSLOVENSKÁ PSYCHOLOGICKÁ SPOLEČNOST
PŘI ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMII VĚD
PRAHA

VÝZNAMOVÝ SLOVNÍK
ZÁKLADNÍCH PSYCHOMETRICKÝCH TERMÍNŮ

DICTIONARY
OF PSYCHOMETRIC TERMS

WÖRTERBUCH
DER PSYCHOMETRISCHEN TERMINOLOGIE

J. Hošovský, P. Hájek
Psychologický ústav K. J. Špačka

J. Hájek
Institut für Psychologie an der
Universität zu Berlin

1960
ČESKOSLOVENSKÁ PSYCHOLOGICKÁ SPOLČENOSŤ
PRAHA
PUBLIKOVANÉ V KRAJINĚ
ČESKOSLOVENSKÉ

Ve slovníku jsou uvedeny základní anglické a německé psychometrické výrazy s českými ekvivalenty. Výrazy jsou doplněny stručným výkladem v češtině. Slovník má usnadnit výměnu vědeckých informací mezi psychology.

The dictionary presents the basic English psychometric terms with German and Czech equivalents. The terms are briefly explained in Czech. The purpose of the dictionary is to facilitate exchange of scientific information among psychologists.

Das Wörterbuch enthält wichtige anglo-amerikanische, deutsche und tschechische psychometrische Fachwörter. Die Ausdrücke werden mit kurzen Erklärungen in der tschechischen Sprache ergänzt. Das Ziel der Zusammenstellung ist, den Austausch wissenschaftlicher Informationen zwischen Psychologen zu erleichtern.

Účelem slovníku je seznámit psychology se základními výrazy jak v češtině, tak i v řečech, ve kterých je publikována velká část literatury z oblasti psychologické diagnostiky.

Podkladem pro sestavení slovníku byla základní odborná literatura (1, 6, 7) a některé psychologické slovníky (3, 4, 5).

V případech, kdy význam některých termínů v zahraniční literatuře není jednoznačně ustálen, uvádíme výklad, který se nám zdá nejvhodnější.

Při výběru termínů pro tento slovník jsme se soustředili na pojmy užívané výhradně nebo převážně jen ve vztahu k psychometrické stránce psychologické diagnostiky. Nezahrnuli jsme tedy terminologii omezenou na jednotlivé diagnostické metody. Tato oblast je ohraničena ze dvou stran: jednak sousedí se statistickou terminologií používanou i mimo psychologickou diagnostiku (2), jednak s terminologií, které se užívá v psychologii i bez vztahu k diagnostice. Protože obě meze by nebylo z praktických důvodů účelně striktně respektovat, snažili jsme se alespoň o to, aby přesahování do sousedících oblastí bylo minimální.

České překlady pro řadu anglických termínů bylo třeba teprve vytvořit. Předkládáme je jako návrh a žádáme čtenáře, aby svými připomínkami přispěli k dalšímu upřesnění naší odborné terminologie.

Literatura

1. Anastasi, A., Psychological Testing (2nd ed.), New York: Macmillan Co., 1961.
2. Břicháček, V., Hampejsová, O., Hoskovec, J., Štikar, J., Čtyřjazyčný slovník základních statistických termínů, užívaných v psychologii, Českosl. psychol., 1960, 4, 368—375.
3. Dorsch, F., Psychologisches Wörterbuch, Hamburg: R. Meiner, Bern: H. Huber, 1959.
4. Glossary of measurement terms, Del Monte Research Park, Monterey, Calif., California Test Bureau, 1960.
5. Glossary of measurement terms, In Guidance and Personnel Materials (Ed. M. D. Parmenter), Toronto: Guidance Centre, 1961—1962, 83—86.
6. Guilford, J. P., Psychometric Methods (2nd ed.), New York: McGraw-Hill, 1954.
7. Lienert, G. A., Testaufbau und Testanalyse, Weinheim: Beltz, 1961.

1. achievement age výukový věk Leistungsalter (Bildungsalter, Schulalter)
(educational age) (výchovný věk)
Výkon v testu vyjádřený věkem, v němž se tohoto výkonu obvykle dosahuje.
2. achievement test výukový test Leistungstest
Test, který zjišťuje pokročilost v jednom nebo více předmětech, případně úroveň dosaženou ve výuce nebo výcviku celkově.
3. adjustment inventory adaptační dotazník Anpassungs-Fragebogen
Dotazník, zjišťující osobní a sociální přizpůsobení.
4. age norms věkové normy Altersnormen
Hodnoty, reprezentující typický nebo průměrný výkon pro osoby různých věkových skupin.
5. alternate form alternativní forma Parallelform
viz equivalent form
6. alternate (parallel, equivalent) forms metoda paralelních testů Paralleltestmethode
method
Zjišťování spolehlivosti korelováním paralelních testů.
7. arrangement item pořádací položka Umordnungsitem (Umordnungsaufgabe)
Položka, ve které je úkolem uspořádat slova nebo předměty podle určitého pravidla.
8. articulated test článkovaný test Staffelttest
Test, který má různé formy („články“) pro jednotlivé vývojové stupně, přičemž na sebe navazující formy se mají částečně překrývat.
9. battery (test battery) testový soubor Testbatterie
Skupina několika testů společně standardizovaných, jejichž výsledky jsou srovnatelné. Někdy je tento pojem volněji používán též k označení skupiny testů, které jsou společně předkládány, ačkoliv nebyly společně standardizovány.
10. ceiling strop testu Test-Decke
Nejvyšší stupeň vlastností, který test ještě citlivě měří.
11. checklist method zaškrtávací listina Beurteilungsliste
Seznam vlastností nebo způsobů chování, z nichž posuzovatel zaškrtává ty, které vystihují posuzovanou osobu.
12. closed question uzavřená otázka geschlossene Frage
Otázka, na kterou existuje jen jedna správná odpověď.
13. composite score složený skóre Gesamtwert
Skóre vzniklý součtem dílčích subtestových skóre.

14. consistency viz reliability	konsistence	Konsistenz
15. consistency score Skór, udávající individuální variabilitu určité vlastnosti.	skór konsistence	Konsistenz-Wert
16. contrast error Posuzovatel má tendenci nadhodnocovat druhé, stojí-li sám v dané vlastnosti nízko a podhodnocovat druhé, stojí-li sám v dané vlastnosti vysoko.	kontrastní chyba	Kontrastfehler
17. criterion Objektivní měřítko pro hodnocení diagnostické pomůcky.	kritérium	Kriterium
18. cross-validation Ověření validity testu na novém vzorku.	křížová validizace	Kreuzweise Gültigkeitsüberprüfung
19. culture-free test cross-culture test Test, jehož lze použít v původní podobě v kterémkoli kulturním a jazykovém prostředí (obvykle nonverbální testy schopností).	přenosný test	kulturunabhängiger Test
20. developmental scale Test nebo dotazník ke zjištění vývojového stupně dítěte.	vývojová stupnice	Entwicklungs-Skala
21. diagnostic test 1. Test, určený k diferenciální diagnóze klinické nebo poradenské. 2. Kterýkoli psychologický test.	diagnostický test	diagnostischer Test
22. difference score Rozdíl skóru téže osoby v různých testech, užívaný zpravidla pro diferenciální předpověď.	diferenční skór	Differenzwert
23. differential test Synonymum pro „diagnostický test“; soubor o více subtestech (např. differential-aptitude-test).	diferenciální test	differentieller Test
24. difficulty value Procento zkoušených, kteří zodpověděli určitý úkol testu správně.	hodnota obtížnosti	Schwierigkeitsgrad
25. discriminating power Schopnost testové položky rozlišit a odstupňovat zkoušence vzhledem k určité vlastnosti.	rozlišovací účinnost	Trennschärfe
26. distracter Alternativa v položce s volbou.	distraktor	Distraktor
27. dual standardization Současná standardizace dvou testů na témže vzorku.	podvojná standardizace	zweifache Standardisierung
28. equivalence viz equivalent form	ekvivalence	Äquivalenz
29. equivalent form Formy testu považujeme za alternativní, jsou-li ekvivalentní po stránce obsahu, uspořádání a obtížnosti.	alternativní forma	äquivalente Form
30. error of central tendency Systematická chyba při užití posuzovacích škál, která deformuje rozložení odpovědí.	centrální zkreslení	zentrale Abweichungstendenz

31. examiner reliability spolehlivost exami- Untersucher-Reliabilität
nátora
Míra shody, které dosahují různí examinátoři při práci s týmž tes-
tem, tj. spolehlivost testu vzhledem k vyšetřujícím.
32. expectancy norm očekávaná norma Erwartungsnorm
Nejpravděpodobnější hodnota kritéria, kterou můžeme očekávat po-
dle výsledku v testu.
33. face validity přesvědčivost testu psychologische Gültigkeit
Přesvědčivost testu pro laika, důležitá pro zvýšení motivace a vzbu-
zení respektu (např. manipulační testy nejsou většinou hodnotnější
než názorové, ale jsou přesvědčivější).
34. factored test faktorovaný test Faktortest
Test o známém faktorovém složení. Na základě několika takových
testů je možno určovat faktorové skóry jednotlivců.
35. factorial composition faktorové složení faktorielle Zusammen-
setzung (Faktorenstruk-
tur)
36. forecasting effi- účinnost předpovědi prognostischer Wir-
ciency kungsgrad
Index účinnosti předpovědi: $E = 100 (1 - \sqrt{1-r^2})$
37. forced-choice tech- technika vnucené Technik der einge-
nique volby schränkten Wahlmög-
lichkeit
Uspořádání dotazníku takovým způsobem, že vyšetřovaný vybírá
z alternativ hodnocených společensky přibližně stejně.
38. graphic scale grafická stupnice graphische Skala
Posuzovací stupnice, při jejíž aplikaci se skór posuzovaného v každé
vlastnosti vyjadřuje jako bod na úsečce.
39. group test hromadný test Gruppen-Test
40. guess who technique technika „Hádej, kdo“ Rate-Wer-Technik
(technika typických charakteristik)
Sociometrická forma dotazníku. Každý příslušník kolektivu určuje,
kdo z kolektivu má určité vlastnosti nebo zastává určité role.
41. halo effect haló efekt Hof-Effekt
Chyba, plynoucí z celkového postoje posuzovatele vůči posuzovanému.
42. heterogeneity (of heterogenita položek Heterogenität (der Auf-
items, of test) (testu) gaben, des Testes)
Nestejnorodost obsahu (položek, částí testu).
43. homogeneity (of homogenita položek Homogenität (der Auf-
items, of test) (testu) gaben, des Testes)
Stejnorodost obsahu (položek, částí testu).
44. index of difficulty index obtížnosti Schwierigkeitsindex
Procento zkoušených, kteří správně vyřeší určitou testovou položku.
Často se vyjadřuje ve vztahu ke standardní odchylce.
45. index of discrimina- rozlišovací účinnost Trennschärfenindex
ting power (index of discrimination)

- | | | |
|---|--|--|
| 46. index of validity
viz validity | index validity | Validitätsindex (Gültigkeitsindex) |
| 47. individual test
Test, který lze administrovat pouze individuálně. | individuální test | Einzeltest |
| 48. informal test
Test, který vyžaduje, aby vyšetřovaný odpovídal vlastními slovy. | neformální test | informeller Test |
| 49. information test | informační test
(„Informace“) | Informationstest |
| 50. integrated norms
Normy různých testů, které byly získány na téže vzorku. Integrované normy jsou žádoucí u testového souboru. | integrované normy | integrierte Normen |
| 51. internal consistency
viz reliability | vnitřní konsistence | innere Konsistenz |
| 52. interpreter reliability

Míra shody mezi výkladem výsledků téhož testu různými interprety, tj. spolehlivost testu vzhledem k interpretujícím. | spolehlivost interpreta | Interpretationsreliabilität (Interpretationszuverlässigkeit) |
| 53. inventory
viz questionnaire | dotazník | Fragebogen |
| 54. ipsative scores
Skóry založené na intraindividuální variabilitě. Viz normative scores. | ipsativní skóry | ipsative Werte |
| 55. item
Otázka nebo úloha v testu. | testová položka | Item (Aufgabe) |
| 56. item analysis

Prověrka testu nebo dotazníku, při níž se zkoumají vlastnosti každého dílčího úkolu nebo otázky ve vztahu ke kritériu i vzájemné vztahy mezi nimi (např. homogenita různých skupin otázek v jednom dotazníku, jež mají zjišťovat různé faktory osobnosti). | položková analýza | Itemanalyse (Aufgabenanalyse) |
| 57. item structure
1. Struktura testu zjišťovaná na základě položkové analýzy.
2. Stavba, resp. způsob podání jednotlivých bodů testu. | položková struktura | Aufgabenstruktur |
| 58. leniency error

Tendence ke shovívavému hodnocení při užití posuzovacích škál, která se projevuje v negativním sešikmení distribuce skóre. | lenienční chyba
(chyba ze shovívavosti) | Beurteilungsfehler
(Über/Unterschätzung) |
| 59. level test
viz power test | silový test
(test úrovně) | Niveau-Test |
| 60. limen score
Výsledek testu, vyjádřený tou úrovní obtížnosti, na níž je zkoušený schopen vyřešit 50 % položek. | prahový skór | Grenzwert |
| 61. logical error
Chyba při posuzování, vznikající z přesvědčení o vztahu vlastností, které jsou ve skutečnosti nezávislé. | logická chyba | logischer Fehler |

62. machine-scorable test (machine-scored test) strojově skórovatelný test (machine-scored test) Test
Test, který je technicky přizpůsoben pro strojové zpracování výsledků.
63. matching test přiřazovací test Zuordnungstest
Test uspořádaný tak, že zkoušený přiřazuje položky, které k sobě patří.
64. multiple-choice item položka s volbou Mehrfachwahl-Item (Mehrfachwahlaufgabe)
Testová položka, při které je úkolem zkoušeného vybrat správnou nebo nejlepší odpověď z několika možností.
65. multiple criterion vícenásobné kritérium multiples Kriterium
Kritérium, které je složeno z několika proměnných.
66. nonverbal test nonverbální test nicht-sprachlicher Test (sprachfreier Test, stummer Test)
67. normative scores normativní skóry Normwerte
Skóry založené na interindividuálních rozdílech. Srovnej s ipsativními skóry.
68. numerical scale číselná stupnice numerische Skala
Posuzovací nebo jiná škála, v níž jsou vlastnosti odstupňovány číselně.
69. objective test objektivní test objektiver Test
Test, jehož skórování a hodnocení není ovlivněno subjektivním postojem examinátora.
70. odd-even method metoda půlení Halbierungsmethode
viz split-half coefficient
71. open question otevřená otázka offene Frage
Otázka, na kterou existuje více správných odpovědí.
72. paper-and-pencil test (printed test) test tužky a papíru (tištěný test) Papier-Bleistift-Test
73. performance test performanční test (manipulační test) Handlungstest
1. Na rozdíl od testu tužky a papíru je to test, který vyžaduje manipulaci s předměty.
2. Užívá se též ve smyslu achievement test.
3. Někdy jako synonymum pro nonverbal test.
74. personality questionnaire (personality inventory) osobnostní dotazník (personality inventory) Persönlichkeitsfragebogen
Dotazník ke zjištění povahových rysů buď v mezích normy, nebo i včetně patologických úchylek.
75. power test (level test) silový test (test úrovně) Niveau Test
Test zjišťující, jakého výkonu je zkoušený schopen, není-li časově omezován.
76. preference value preferenční hodnota Bevorzugungs-Wert
Index, udávající sociální přijatelnost určité vlastnosti. Je nutno brát jej v úvahu při standardizaci dotazníků.

102. sten score desítistupňový skór Standardwert auf einer zehnstufigen Skala
Standardní skór na desítistupňové škále.
103. stencil key skórovací šablona Auswertungsschablone
Šablona, která umožňuje rychlejší rozpoznání a počítání správných, resp. nesprávných odpovědí.
104. stratified sample stratifikovaný výběr stratifizierte Stichprobe
Výběr, při němž se dbá, aby byly proporcionálně reprezentovány všechny vlivy, přicházející v úvahu pro danou proměnnou. Např. při výzkumu veřejného mínění jsou to faktory věku, třídní příslušnosti, pohlaví atd.
105. subjective test subjektivní test subjektiver Test
viz objective test
106. survey test orientační test Überblickstest
Test, který zjišťuje především celkový výkon v dané oblasti. Jeho částí však může být použito i pro diferencované poznání jednotlivých speciálních schopností a dovedností.
107. test-retest method retestová metoda Test-retest Methode
viz reliability
108. time-limit test rychlostní test Test mit Zeitbegrenzung
viz speed test
109. true-false item položka ano - ne richtig - falsch Item
(right-wrong item) (položka správně - chybně) (Alternativaufgabe)
Testová otázka nebo úloha, při které má vyšetřovaný určit zda je dané tvrzení pravdivé nebo nepravdivé.
110. univocalness jednoznačnost Eindeutigkeit (des Tests)
Jednoznačný je ten test, který měří jen jednu vlastnost (faktor).
111. validation validizace Validierung (Gültigkeitsbestimmung)
viz validity
112. validity validita (platnost) Validität (Gültigkeit)
Test je validní natolik, nakolik víme, co a proč zjišťuje a předpovídá. Dále uvedené termíny označují některé základní významy tohoto pojmu.
Empirická validita (empirical validity). Shoda mezi testem a kritériem, daná pouze empiricky.
Faktorová validita (factorial validity). Validita testu je založena na faktorové analýze, což umožňuje určit jeho vztah k jiným testům a kritériím, jejichž faktorové složení je rovněž známo.
Obsahová validita (content validity). Test je sestaven tak, aby reprezentativně pokryl určitou oblast.
Pojmová validita (construct validity). Test byl analyzován sám o sobě i ve vztahu ke kritériu, za různých podmínek administrace atd., takže je známo proč a jak měří to, co měří.
Predikční validita (predictive validity). Na základě testu je možno účinně předpovídat.

Relevantní validita (relevant validity). Stupeň do něž test měří faktory, které jsou společné s jinými proměnnými.

Souběžná validita (concurrent validity). Test účinně zjišťuje současný stav.

113. validity coefficient koeficient validity Validitätskoeffizient
(Gültigkeitskoeffizient)

Koeficient validity je dán korelací testu s kritériem.

114. weighted score vážený skór gewogener Punktwert
Skór, který bere ohled na různou závažnost položek.

115. work-limit test silový test Niveau Test
(test úrovně)

viz power test

ČESKÝ REJSTŘÍK

- adaptační dotazník 3
- alternativní forma 5, 29
- autodiagnostický test 93
- centrální zkreslení 30
- číselná stupnice 68
- článkový test 8
- depistáž 92
- desítistupňový skóre 102
- devítistupňový skóre 101
- diagnostický test 21
- diferenciální test 23
- diferenční skóre 22
- distraktor 26
- dotazník 53
- ekvivalence 28
- faktorovaný test 34
- faktorové složení 35
- grafická stupnice 38
- haló efekt 41
- heterogenita položek 42
- hodnota obtížnosti 24
- homogenita položek 43
- hromadný test 39
- hrubý skóre 84
- chyba z blízkosti 81
- chyba ze shovívavosti 58
- index obtížnosti 44
- index validity 46
- individuální test 47
- informační test („informace“) 49
- integrované normy 50
- ipsativní skóre 54
- jednoznačnost (testu) 110
- koeficient půlení 95
- koeficient reliability 86
- koeficient validity 113
- kolektivní hodnocení 40
- konsistence 14
- kontrastní chyba 16
- kritérium 17
- křížová validizace 18
- leniční chyba 58
- logická chyba 61
- manipulační test 73
- metoda paralelních testů 6
- metoda půlení 70, 96
- neformální test 48
- nonverbální test 66
- normativní skóre 67
- objektivní test 69
- očekávaná norma 32
- odchylka posuzovatele 82
- odstupňovaný test 89
- orientační test 106
- osobnostní dotazník 74
- otevřená otázka 71
- performanční test 73
- podvojná standardizace 27
- položková analýza 56
- položka ano - ne 88, 109
- položka správně - chybně 88, 109
- položka s volbou 64
- položková struktura 57
- pořádací položka 7
- posuzovací škála 83
- prahový skóre 60
- preferenční hodnota 76
- profil 78
- prognostický test 79
- projekční metoda 80
- proximitní chyba 81
- přenosný test 19
- přesvědčivost testu 33
- přířazovací test 63
- reliabilita 85
- retestová metoda 87, 107
- rozlišovací účinnost 25, 45
- rychlostní test 94, 108
- silový test 59, 75, 115
- sketr 90
- skóre konsistence 15
- skórovací šablona 103
- složený skóre 13
- spolehlivost 85
- spolehlivost examinátora 31
- spolehlivost interpreta 52

spolehlivost skórujícího 91
 stabilita 97
 standardizace 98
 standardizační výběr 99
 standardizovaný test 100
 stratifikovaný výběr 104
 strojově skórovatelný test 62
 strop testu 10
 subjektivní test 105
 technika nucené volby 37
 test tužky a papíru 72, 77
 test úrovně 59, 75
 testová položka 55
 testový soubor 9

tištěný test 72, 77
 účinnost předpovědi 36
 uzavřená otázka 12
 validizace 111
 validita 112
 vážený skór 114
 vícenásobné kritérium 65
 věkové normy 4
 vnitřní konsistence 51
 výchovný věk 1
 výukový test 2
 výukový věk 1
 vývojová stupnice 20
 zaškrťací listina 11

NĚMECKÝ REJSTŘÍK

Alternativaufgabe 109
 Altersnormen 4
 Anpassungs-Fragebogen 3
 äquivalente Form 29
 Äquivalenz 28
 Aufgabe 55
 Aufgabenanalyse 56
 Aufgabenstruktur 57
 Auslese 92
 Auswertungs-Reliabilität 91
 Auswertungsschablone 103
 Auswertungs-Zuverlässigkeit 91
 Beurteilungsfehler 58
 Beurteilungsliste 11
 Bevorzugungs-Wert 76
 Bildungsalter 1
 Deute-Verfahren 80
 diagnostischer Test 21
 differentieller Test 23
 Differenzwert 22
 Distraktor 26
 Eindeutigkeit (des Tests) 110
 Einzeltest 47
 Entwicklungs-Skala 20
 Erwartungsnorm 32
 Faktorenstruktur 35
 faktorielle Zusammensetzung 35
 Faktortest 34
 Fragebogen 53
 geeichter Test 100
 Gesamtwert 13
 geschlossene Frage 12
 Geschwindigkeitstest 94
 gewogener Punktwert 114
 graphische Skala 38
 Grenzwert 60
 Gruppen-Test 39
 Gültigkeit 112
 Gültigkeitsbestimmung 111
 Gültigkeitsindex 46
 Gültigkeitskoeffizient 113
 Halbierungskoeffizient 95
 Halbierungsmethode 70, 96
 Handlungstest 73
 Heterogenität (der Aufgaben, des Testes) 42
 Hof-Effekt 41
 Homogenität (der Aufgaben, des Testes) 43
 Informationstest 49
 informeller Test 48
 innere Konsistenz 51
 integrierte Normen 50
 Interpretationsreliabilität 52
 Interpretationsreliabilität 52
 ipsative Werte 54
 Item 55
 Itemanalyse 56
 Konsistenz 14
 Konsistenz-Wert 15
 Kontrastfehler 16
 kreuzweise Gültigkeitsüberprüfung 18
 Kriterium 17
 kulturunabhängiger Test 19
 Leistungsalter 1
 Leistungstest 2
 logischer Fehler 61
 maschinell auswertbarer Test 62

Mehrfachwahlaufgabe 64
Mehrfachwahl-Item 64
multiples Kriterium 65
nicht-sprachlicher Test 66
Niveau Test 59, 75, 115
Normwerte 67
numerische Skala 28
objektiver Test 69
offene Frage 71
Papier-Bleistift-Test 72, 77
Parallel-Form 5
Paralleltestmethode 6
Persönlichkeitsfragebogen 74
Profil 78
prognostischer Test 79
prognostischer Wirkungsgrad 36
Projektivmethode 80
Proximitäts-Schätzfehler 81
psychologische Gültigkeit 33
Rate-Wer-Technik 40
Reliabilität 85
Reliabilitätskoeffizient 86
Retest-Methode 87
Richtig-Falsch-Aufgabe 88
Richtig-Falsch-Item 109
Rohwert 84
Schätzfehler 82
Schätzungsskala 83
Schulalter 1
Schwierigkeitsgrad 24
Schwierigkeitsindex 44
Self-defining-Test 93
skalierter Test 89
sprachfreier Test 66
Stabilität 97

Staffeltest 8
standardisierter Test 100
Standardisierung 98
Standardisierungs-Stichprobe 99
Standardwert auf einer zehnstufigen
Skala 102
Stanine-Wert 101
stratifizierte Stichprobe 104
Streuung 90
stummer Test 66
subjektiver Test 105
Technik der eingeschränkten Wahl-
möglichkeit 37
Testbatterie 9
Test-Decke 10
Test mit Zeitbegrenzung 108
Test-retest Methode 107
Testwiederholungs-Methode 87
Trennschärfe 25
Trennschärfenindex 45
Überblicks-Test 106
Über/Unterschätzung 58
Umordnungsaufgabe 7
Umordnungsitem 7
Untersucher-Reliabilität 31
Validierung 111
Validität 112
Validitätsindex 46
Validitätskoeffizient 113
zentrale Abweichungstendenz 30
Zuordnungstest 63
Zuverlässigkeit 85
Zuverlässigkeitskoeffizient 86
zweifache Standardisierung 27

